

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

***HUMANITÁRNÍ A ROZVOJOVÁ POMOC
EVROPSKÉ UNIE NEČLENSKÝM STÁTŮM***

Zpracovala: Kantoříková Petra

Plzeň, 2014

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila
prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, 27. března 2014

.....

Ráda bych poděkovala paní JUDr. Monice Forejtové, Ph. D. za její cenné rady a připomínky k mé diplomové práci, na jejichž základě jsem pojala téma jiným způsobem.

Dále bych chtěla poděkovat především svým rodičům a bratrovi, ale i prarodičům a přátelům, za trpělivost a podporu během celé doby mého studia na vysoké škole.

A v neposlední řadě děkuji i autorům, z jejichž poznatků jsem čerpala a uvedla je na seznamu použité literatury.

Obsah

1 Úvod	9
2 Základní pojmy	11
2.1 Mezinárodní humanitární právo	11
2.2 Humanitární pomoc Evropské unie	11
2.3 Rozvojová spolupráce	12
3 Humanitární pomoc Evropské Unie	13
3.1 Historie zahraniční pomoci EU	13
3.2 Druhy humanitárních krizí a fáze humanitární pomoci	13
3.2.1 Přírodní či lidmi způsobená katastrofa	13
3.2.2 Humanitární krize v důsledku válečného konfliktu.....	14
3.2.3 Dlouhodobé (komplexní, strukturální) humanitární krize	15
3.3 Zakotvení humanitární pomoci EU ve smlouvách.....	15
3.4 Další prameny humanitární pomoci EU	17
3.4.1 Evropský konsensus o humanitární pomoci	17
3.4.2 Nástroj pro humanitární pomoc	18
3.5 Obecné zásady EU na podporu dodržování mezinárodního humanitárního práva	19
3.6 Koncepty humanitární pomoci EU	21
3.7 Generální ředitelství pro humanitární pomoc a civilní ochranu (ECHO)	23
3.7.1 Historie ECHO.....	23
3.7.2 Financování a rozpočet ECHO	24
3.8 Evropský dobrovolnický sbor humanitární pomoci	25
3.9 Program DIPECHO	26
4 Rozvojová spolupráce	28
4.1 Právní základ rozvojové spolupráce EU	29
4.2 Cíle rozvojové spolupráce	31
4.3 Nástroje rozvojové spolupráce	32
4.4 Úřad pro rozvoj a spolupráci EuropeAid.....	33
4.5 Evropský rozvojový fond	33
5 Právní úprava mezi Evropskou unií a jejími partnery v poskytování zahraniční pomoci	35
5.1 Partnerství Evropské unie s Organizací spojených národů	35
5.2 Rámcová dohoda o partnerství s humanitárními organizacemi	36
6 Česká republika jako poskytovatel humanitární pomoci v postavení členského státu EU	40

6.1 Shrnutí humanitární pomoci ČR poskytnuté do zahraničí v roce 2013	41
6.2 Humanitární pomoc ČR v roce 2014	42
6.3 Humanitární pomoc ČR v souvislosti s konfliktem v Sýrii	45
6.4 Humanitární pomoc ČR a Ukrajina.....	47
7 Země přijímací humanitární pomoc od EU	50
7.1 Sýrie.....	50
7.2 Ukrajina	54
8 Účelnost, efektivita a další sporné otázky humanitární pomoci a rozvojové spolupráce	59
8.1 Obecný úvod do problematiky.....	59
8.2 Humanitární dilemata	60
8.2.1 Spolupachatelství.....	60
8.2.2 Legitimizace	61
8.2.3 Negativní dopad.....	61
8.2.4 Veřejná podpora versus přístup	61
8.3 Účelnost, efektivita a další sporné otázky humanitární pomoci a rozvojové spolupráce z pohledu EU	62
9 Strategie do dalších let.....	67
10 Závěr	68
11 Resumé	69
12 Zkratky.....	70
13 Seznam použité literatury	71
A. Literatura.....	71
B. Prameny práva EU	71
1. V českém jazyce	71
2. Cizojazyčné.....	71
C. Zákony ČR	72
D. Jiné zdroje	72
1. Internetové stránky.....	72
a) V českém jazyce	72
b) Cizojazyčné	74
2. Internetové publikace, sborníky a jiné dokumenty	74
a) V českém jazyce	74
b) Cizojazyčné	75
14 Přílohy	9

1 Úvod

Téma své diplomové práce „Humanitární a rozvojová pomoc EU nečlenským státům“ jsem si vybrala během svého studijního pobytu ve Španělsku, na jedné z přednášek o Právu Evropské unie. V té době jsem zvažovala téma diplomové práce a tohle mě upoutalo na první pohled. Chtěla jsem psát o tématu, které mi bude blízké a o kterém bude radost zjistit více. Přiznávám, že jistý vliv na výběr mého tématu jistě měla i krize, jejímž důsledkem byly ve Španělsku četné stávky a mnoho lidí bez domova, kteří potřebovali pomoc a často ji hledali v ulicích. Soucit a solidarita Španělů s jejich spoluobčany v nouzi mě přiměly se zamyslet nad tím, jak fungují mechanismy pomoci u mnohem větších subjektů.

Ačkoliv je téma humanitární pomoci a rozvojové spolupráce velmi obsáhlé, zjistila jsem, že mu odborná literatura ve srovnání s jinými vnějšími politikami Evropské unie nevěnuje úměrnou pozornost vzhledem k jeho významu a objemu vynakládaných prostředků.

Ve své diplomové práci bych ráda analyzovala vývoj, současnou situaci, nástroje a reformu zahraniční pomoci Evropské unie. Na začátku práce vymezím základní pojmy, které nás budou provázet až do konce práce, a to pojmy „humanitární pomoc“ a „rozvojová spolupráce“. Kromě těchto pojmů mi přijde důležité vymezit ještě pojem „mezinárodní humanitární právo“, který s oběma základními pojmy úzce souvisí. Původně jsem chtěla svoji práci rozdělit na dvě části a v každé z nich se věnovat odděleně jednomu pojmu. Nakonec jsem ale dospěla k závěru, že obě problematiky jsou velmi propojené a rozdělovat je, by pro účel mé práce, nemělo význam. Proto jsou obě oblasti oddělené jen zpočátku, ale poté se v textu různě prolínají, stejně tak jako v praxi.

Dále se ve své práci budu věnovat krátké historii humanitární pomoci, základním zásadám zahraniční pomoci a obecně úvodu do problematiky. Hodně prostoru věnuji samozřejmě zakotvení těchto dvou oblastí v právu, především ve smlouvách. Rozeberu nástroje, které užívá Evropská unie při realizaci humanitární pomoci a rozvojové spolupráce. Představím základní instituce, které nesou zodpovědnost za uskutečňování zahraniční pomoci. Zmíním i partnery Evropské unie, kteří se zabývají realizací zahraniční pomoci v terénu, a poukážu na smlouvy, kterými jsou tyto vztahy upravené. Určitý prostor věnuji i zahraniční pomoci České republiky jakožto členského státu Evropské unie, a také

„přijímajícím“ státům, za jejichž zástupce jsem po konzultaci s vedoucí diplomové práce nakonec zvolila, aktuálně „populární“ země v krizi, Sýrii a Ukrajinu. A v neposlední řadě poukážu na problematiku účelnosti, efektivnosti a zneužívání humanitární pomoci i rozvojové spolupráce.

V celé diplomové práci budu usilovat o to, abych podala čtenáři sjednocený pohled na danou problematiku a pomohla tak případným zájemcům o toto téma k získání nezbytných informací.

2 Základní pojmy

V prvé řadě je potřeba vymezit některé pojmy. A to především „mezinárodní humanitární právo“, „humanitární pomoc Evropské unie“ a „rozvojová spolupráce“, které spolu úzce souvisí. Evropská unie, která klade důraz na dodržování lidských práv a základních svobod a dodržování zásad demokracie a právního státu, má, přirozeně, za cíl i podporu mezinárodního humanitárního práva a s tím i úzce související rozvojovou spolupráci.

2.1 Mezinárodní humanitární právo

Pojem mezinárodní humanitární právo byl zaveden po 2. světové válce z podnětu Mezinárodního výboru Červeného kříže, který ho definoval jako „*soubor pravidel válečného práva určených na ochranu lidských bytostí za ozbrojeného konfliktu*“. Vedle již zmíněného užšího pojetí je zažitý o něco širší význam mezinárodního humanitárního práva, který bývá s užším spojován. Ten mezinárodní humanitární právo definuje jako: „*soubor mezinárodních pravidel smluvního i obyčejového původu, jejichž specifickým úkolem je řešit humanitární problémy přímo vyplývající z ozbrojených konfliktů, ať už mezinárodních či vnitrostátních, omezovat z humanitárních důvodů právo stran v konfliktu používat prostředky a způsoby vedení války a chránit osoby a objekty, jež jsou nebo by mohly být konfliktem zasaženy.*“¹

2.2 Humanitární pomoc Evropské unie

Humanitární pomoc bývá definována různě, ale některé prvky zůstávají společné všem definicím. Jedná se o okamžitou a krátkodobou pomoc za účelem zachránit životy, snížit utrpení a obnovit důstojný život lidí, které vážně postihla krize, ať už vlivem přírodních katastrof (zemětřesení, záplavy, hurikány), strukturálních katastrof (ekonomické, politické nebo sociální) či krizí zaviněných lidskou činností (války, lokální konflikty, ozbrojené incidenty, atd.). Evropská unie prostřednictvím financování, dodávek zboží, služeb či poskytováním technické pomoci nejen napomáhá řešit již nastalé krize, ale klade si za cíl i

¹ ONDŘEJ J., ŠTURMA P., BÍLKOVÁ V., JÍLEK D. a kolektiv. Mezinárodní humanitární právo. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2010, Beckova edice právní instituty, str. 7

připravit dotčenou populaci na tyto krize a jejich naléhavá řešení. Opatření Evropské unie se řídí základními zásadami humanitární pomoci, kterými jsou: zásada humanity, neutrality, nestrannosti a nezávislosti. Přičemž opatření zahrnují tři nástroje: pomoc v nouzi, potravinovou pomoc a pomoc uprchlíkům a vysídleným osobám. Důležitou roli v celém procesu hraje, již zmíněné, Generální ředitelství pro humanitární pomoc a civilní ochranu a organizace, které s ním úzce spolupracují (např. OSN, Člověk v tísni, atd.)².

2.3 Rozvojová spolupráce

Základem rozvojové spolupráce je oficiální pomoc ve formě peněžních prostředků, materiálu či poskytnutí technické pomoci rozvojovým zemím, která je poskytována oficiálními vládními institucemi dárcovských zemí za cílem udržitelného sociálně-ekonomického rozvoje a jsou poskytovány bezplatně, popřípadě ve formě půjčky, která má ale výhodnější podmínky než by měla za podmínek tržních).³

² Humanitární pomoc. Europa: Přehledy právní předpisů EU [online]. 2010. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/humanitarian_aid/index_cs.htm

³ SVOBODA, Pavel. Právo vnějších vztahů EU. Vyd. 1. V Praze, 2010, Beckovy mezioborové učebnice, str. 175

3 Humanitární pomoc Evropské Unie

Evropská unie ve svých vztazích s okolním světem zastává a podporuje své zájmy a hodnoty, na kterých je založena. Jedná se zejména o zásady svobody a demokracie, dodržování lidských práv, základních svobod a právního státu. K jejím klíčovým hodnotám patří i humanita a solidarita, což je jeden z důvodů, proč se EU zavázala různými projekty k dlouhodobé humanitární i rozvojové pomoci nečlenským státům a proč v této pomoci patří k jednomu z hlavních světových aktérů.

3.1 Historie zahraniční pomoci EU

Historie poskytování pomoci EU do zahraničí sahá ke konci šedesátých let minulého století. Během osmdesátých let objem humanitární pomoci poskytované EU do zahraničí prudce vzrostl. V té době EU poskytovala humanitární pomoc již 30 státům světa a zviditelnila se. Po pádu železné opony, který šel ruku v ruce s končícími komunistickými režimy, přibývalo zemí, které se dostávaly do krize, a bylo proto třeba, aby se EU v této problematice ještě více angažovala.

Jelikož byla mezinárodní humanitární pomoc v té době poměrně roztráštěná, bylo třeba ji reorganizovat, učinit ji více efektivní, transparentnější a lépe ji zaměřit na cíl. Z toho důvodu v dubnu roku 1992 vzniklo jednotné centrum evropské humanitární pomoci s názvem Kancelář Evropské komise pro humanitární pomoc (ECHO), které financovalo a stále financuje projekty po celém světě, spolupracuje s velkým počtem partnerů, kteří realizují humanitární pomoc přímo v terénu. V současnosti má ECHO kolem 200 partnerů a je jedním z největších poskytovatelů humanitární pomoci na světě.⁴

3.2 Druhy humanitárních krizí a fáze humanitární pomoci

3.2.1 Přírodní či lidmi způsobená katastrofa

Přírodou či lidmi způsobená humanitární katastrofa je ad hoc, nenadálá krize, zasahující geograficky vymezenou oblast, zanechávající za sebou oběti na

⁴ PAZDERKA, Josef. Evropská unie a humanitární pomoc [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://www.varianty.cz/download/pdf/pdfs_51.pdf, str. 13

životech, zraněné, nezvěstné či jinak trpící lidi a způsobující značné materiální škody.

V rámci tohoto druhu humanitární krize rozlišujeme 3 fáze humanitární pomoci:

Okamžitá pomoc - jako první nastupuje okamžitá pomoc, která zahrnuje především pomoc na záchranu životů přeživších a jejich další podporu. Do oblasti jsou vysíláni záchranáři, zdravotníci a zdrav. materiál a také základní potraviny, voda. Budují se zde nouzová přístřeší. Tato fáze trvá několik dnů až týdnů po katastrofě. Dle rozsahu krize a funkčnosti vnitrostátních orgánů jsou v této fázi uplatňovány struktury civilního, případně vojenského krizového řízení.

Fáze časná rehabilitace - zahrnuje období cca 2 týdny – 3 měsíce po katastrofě. Jedná se především o péči o obyvatele, kteří museli v důsledku katastrofy opustit své domovy. V této fázi jsou stavěna náhradní přístřeší, do oblasti jsou dodávány základní potraviny, voda a je k dispozici psycho-sociální péče. Podporuje se rychlá obnova elementární infrastruktury (voda, elektřina, sanitace, dopravní spojení, zdravotnická zařízení, školy). Zároveň v této fázi probíhá vyhodnocování škod a potřeb obnovy. V případě, že katastrofa byla většího rozsahu, je třeba navázat na vyhodnocování škod a potřeb obnovy zpravováním komplexního plánu obnovy. Ke koordinaci pomoci se používá zpravidla tzv. clusterový systém.

Fáze obnovy (a rozvoje) - v rámci humanitární pomoci se jedná zhruba o období do dvou let od humanitární katastrofy, po této době se jedná už o rozvojovou spolupráci. V této fázi je samozřejmostí obnova přístřeší, veřejných institucí, infrastruktury i zdrojů obživy obyvatel v postižených oblastech. Zejména u méně rozvinutých zemí je tu pak snaha o obnovu směrem k vyšší úrovni rozvoje než před katastrofou. Součástí obnovy je i prevence dalších katastrof, která je důležitá zvláště v oblastech s častým výskytem extrémních klimatických jevů (JV Asie, Střední Asie, Africký roh, Západní Afrika, Karibská oblast a Střední Amerika). Podstatná je ve fázi obnovy role přijímající země, dělba práce mezi donory i návaznost humanitárních a rozvojových aktivit.

3.2.2 Humanitární krize v důsledku válečného konfliktu

Výše uvedené fáze pomoci se mohou týkat i humanitární krize způsobené válečným konfliktem, pokud se nejedná o součást dlouhodobé a komplexní krize, ale o dobu ad hoc katastrofy. Oproti přírodním katastrofám je důležité věnovat větší pozornost humanitární ochraně civilního obyvatelstva. Jelikož s válečnými

konflikty bývají spojeny rozsáhlé přesuny obyvatel, je třeba soustavněji poskytovat pomoc interně vysídleným osobám a také uprchlíkům a budovat uprchlické tábory i hostitelské komunity.

V kontextu válečných konfliktů hraje významnou úlohu aplikace Mezinárodního humanitárního práva a uprchlického práva. Humanitární pomoc by měla být poskytována v rámci svých základních principů, a to především s ohledem na nestrannost a nezávislost. S čímž souvisí i nutnost ochrany humanitárního prostoru a zajištění dostupnosti pomoci k adresátům.

3.2.3 Dlouhodobé (komplexní, strukturální) humanitární krize

Komplexní humanitární krize se týkají především zemí subsaharské Afriky. Příčinou těchto krizí je většinou souběh několika faktorů, zejména politické a bezpečnostní nestability, chudoby, překotného demografického vývoje a zároveň negativních klimatických vlivů. Pro tento druh krize je typické dlouhodobé poskytování humanitární pomoci prolínající se s rozvojovou spoluprací. Pro identifikaci humanitárních potřeb těchto zemí se používá Konsolidovaná humanitární výzva OSN, která je základním globálním nástrojem, a paralelní globální humanitární výzvy Mezinárodního Červeného kříže.

I v rámci dlouhodobých humanitárních krizí je nejdůležitější zajištění potravinové pomoci, vody, obnovy základního živobytí, zajištění zdravotní péče, výživy a humanitární ochrany (především vysídleným osobám a uprchlíkům). Specifickým humanitárním problémem je např. péče o ženy a děti, na kterých bylo spácháno sexuální násilí, lidi infikované HIV/AIDS a pomoc dalším podobně specifickým skupinám obyvatel.⁵

3.3 Zakotvení humanitární pomoci EU ve smlouvách

Humanitární pomoc EU je právně zakotvena v první řadě ve Smlouvě o fungování EU, konkrétně v první hlavě první části ve čl. 4/4: „*Unie má pravomoc vyvíjet činnost a provádět společnou politiku v oblasti rozvojové spolupráce a humanitární pomoci, avšak výkon této pravomoci nesmí členskými státy bránit ve*

⁵ Základní přehled humanitární pomoci. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Zahraniční vztahy [online]. 2010. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/priruc_ka_WFP_pro_nevladni_organizace/zakladni_prehled_humanitarni_pomoci.html

výkonu jejich pravomoci.“ Především pak ale v hlavě III., 3. kapitole a článku 214. V odstavcích jedna až sedm se uvádí, že činnosti Unie jsou prováděny v rámci zásad a cílů vnější činnosti EU a za cílem poskytnutí cílené pomoci a podpory obyvatelstvu třetích zemích, jež postihly přírodní či člověkem vytvořené pohromy. Přičemž Unie a členské státy navzájem spolupracují (odstavec 1). Tyto činnosti jsou prováděny v souladu s mezinárodním právem a jeho zásadami, dále v souladu se zásadami nestrannosti, neutrality a nepřipustnosti diskriminace (odstavec 2). Vymežující rámec, v němž se provádí tyto činnosti, přijímá Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem (odstavec 3).

Podle čtvrtého odstavce může EU uzavřít jakoukoli dohodu se třetími zeměmi a příslušnými mezinárodními organizacemi pod podmínkou, že daná dohoda bude účelná pro dosažení cílů uvedených v odstavci 1 Smlouvy o fungování EU a v článku 21 Smlouvy o Evropské unii. V pátém odstavci se počítá se zřízením Evropského dobrovolnického sboru humanitární pomoci za účelem vytvoření rámce pro společný příspěvek mladých Evropanů k humanitárním činnostem. Stanovení statut a způsobů fungování sboru spadá do kompetencí Evropského parlamentu a Rady, kteří tak učiní řádným legislativním postupem formou nařízení. Šestý odstavec udílí Komisi kompetence k vyvinutí jakékoli užitečné činnosti, jež by byla potřebná, k podpoření koordinace činností Unie a členských států za účelem prohloubení účinnosti a vzájemné doplňkovosti programů Unie a programů členských států v oblasti humanitární pomoci. Dle posledního, sedmého odstavce pak Evropská unie zajišťuje koordinaci svých akcí humanitární pomoci s činnostmi mezinárodních organizací a institucí, především pak s OSN.⁶

Dále je humanitární pomoc EU upravena v páté hlavě 1. kapitoly Smlouvy o Evropské unii ve čl. 21/2(g), který zní: „*čl.21/2 Unie vymezuje a provádí společné politiky a činnosti a usiluje o dosažení vysokého stupně spolupráce ve všech oblastech mezinárodních vztahů ve snaze: g) pomáhat lidem, zemím a regionům čelícím přírodním nebo člověkem způsobeným pohromám*“⁷.

⁶ Konsolidované znění smlouvy o fungování Evropské unie. Úřední věstník Evropské unie. 2008, C 115/47. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/54/16334-fungovani_eu.pdf

⁷ Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii. In: Úřední věstník Evropské unie. 2010, C 83/13. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/54/16335-smlouva_o_eu.pdf

Kromě úpravy ve Smlouvě o fungování Evropské unie a Smlouvě o Evropské unii, je dále, mimo jiné, důležitá právní úprava v nařízení 1257/96 o humanitární pomoci a Evropský konsenzus o humanitární pomoci.

Na závěr ještě považuji za vhodné zdůraznit, že dle výše uvedených čl. 4/4 a čl. 214/1, patří humanitární pomoc do sdílených pravomocí EU a členských států. Důležité je zmínit i prováděcí opatření, která zahrnují právní akty Evropského parlamentu a Rady přijímané řádným legislativním postupem a vnější dohody mezi třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi, kterým se více věnuji v další kapitole.

3.4 Další prameny humanitární pomoci EU

3.4.1 Evropský konsenzus o humanitární pomoci

Základním politickým dokumentem pro poskytování humanitární pomoci EU a jejích členských zemí v zahraničí je Evropský konsenzus o humanitární pomoci⁸, který přijala Rada EU v listopadu 2007. Implementace Konsensu byla stanovena do roku 2013 a rozpracována v Akčním plánu, který vydala Komise v červenci 2008.

Evropský konsenzus o humanitární pomoci je společným prohlášením Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě, Evropském parlamentu a Evropské komisi s cílem deklarovat sdílené úsilí o zvýšení efektivity humanitární pomoci. V prohlášení jsou uvedené společné cíle, společné zásady a osvědčené postupy, vztah k ostatním politikám, genderový rozměr v humanitární pomoci, ve společném rámci pro poskytování humanitární pomoci EU zdůrazňuje soudržnost, koordinaci a doplňkovost, dále se zabývá poskytováním odpovídající a účinné pomoci, její transparentností a spravedlivém přidělování, zabývá se otázkami rychlosti i kvality humanitární pomoci, přičemž kvalitu spojuje i s faktem, že je podstatná pluralita partnerů. Konsenzus se zabývá i civilní ochranou a využitím vojenských prostředků a schopností a uplatněním řádného humanitárního dárcovství. Podporuje přechod, urychlenou obnovu a rozvoj, a to zejména posílením návaznosti základní pomoci, obnovy a rozvoje (LRRD).⁹

⁸ The European Consensus on Humanitarian Aid (Úř. věst. C25 ze dne 30. 1. 2008 -2008/C25/01)

⁹ Evropský konsenzus o humanitární pomoci. In: Úřední věstník Evropské unie. 2008. Dostupné z: http://www.mzv.cz/public/1a/10/c5/795902_713061_KonsensusCesky.pdf

Evropský konsensus je tedy, jak již bylo řečeno, základním dokumentem, který shrnuje dosavadní zkušenosti, znalosti a praxi a který se opírá o nejrůznější etické přístupy. Zdůrazňuje potřebu stále hledat nejen lepší způsoby poskytování pomoci ale i podrobnější pravidla pro jednotlivé situace.¹⁰

3.4.2 Nástroj pro humanitární pomoc

Nařízení Rady (ES) č. 1257/96 ze dne 20. června 1996 o humanitární pomoci, které vešlo v platnost dne 5. 7. 1996 a jeho pozměňovací akty z let 2003¹¹ a 2009¹² upravují provádění všech operací Unie, které jsou činěny za účelem humanitární pomoci obětem v zemích, jejichž vlastní úřady nejsou schopné zajistit účinnou pomoc samy. Poskytováním humanitární pomoci prostřednictvím služeb a materiálu pomáhá EU předcházet lidskému utrpení, případně jej zmírňovat. Pro efektivnější a komplexnější uplatňování této politiky vnějších vztahů je klíčová koordinace mezi členskými státy a Komisí, a proto je posílána spoluprací s nevládními a mezinárodními organizacemi.

V nařízení jsou zahrnuty cíle a obecné zásady humanitární pomoci, hlavní cíle akcí humanitární pomoci. Dále nařízení vymezuje možnosti použití finančních prostředků a postupy pro provádění humanitární pomoci a humanitárních akcí.¹³

Nástroj pro humanitární pomoc upravuje realizaci humanitárních operací financovaných z evropských prostředků. Tyto operace mohou vzniknout na základě iniciativy Evropské komise, neziskových nebo mezinárodních organizací, členských států EU nebo přijímajících zemí. *„Komise má k dispozici tři samostatné rozhodovací postupy:*

- **postup delegace:** *k urychlení reakce na náhlé mimořádné události Komise udělila řediteli generálního ředitelství pro humanitární pomoc (ECHO) pravomoc rozhodovat o prvotní nouzové pomoci s určitými*

¹⁰ PRINCOVÁ, Květoslava. Úvod do zahraniční pomoci s důrazem na etiku jejího poskytování. Vyd. 1. Olomouc: Caritas - Vyšší odborná škola sociální Olomouc, 2012, str. 69

¹¹ Nařízení (ES) č. 1882/2003 (Úř. věst. L 284 ze dne 31. 10. 2003)

¹² Nařízení (ES) č. 219/2009 (Úř. věst. L 87 ze dne 31. 3. 2009)

¹³ Nařízení Rady (ES) č. 1257/96 ze dne 20. června 1996 o humanitární pomoci. In: Úřední věstník. 1996. Dostupné z: [http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31996R1257:CS:NOT)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31996R1257:CS:NOT](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31996R1257:CS:NOT)

limity (maximální částka 3 miliony EUR, maximální doba trvání tři měsíce);

- **zmocňovací postup:** *člen Komise odpovědný za humanitární pomoc má pravomoc přijímat rozhodnutí týkající se záchranných operací do výše 30 milionů EUR na dobu nejvýše šesti měsíců a rozhodnutí, která nejsou naléhavá, do výše 10 milionů EUR. Tato rozhodnutí jsou předmětem konzultací (v rámci meziresortních úřadů). Pro nouzová rozhodnutí přesahující 10 milionů EUR a neurgentní rozhodnutí přesahující 2 miliony EUR je zapotřebí schválení Výboru pro humanitární pomoc;*
- **písemný postup:** *pro všechna rozhodnutí, na které se nevztahuje postup delegace nebo zmocnění.*¹⁴

Komise má rovněž odpovědnost za posouzení, řízení, sledování a hodnocení daných operací, k čemuž jí pomáhá výbor složený ze zástupců členských států.

3.5 Obecné zásady EU na podporu dodržování mezinárodního humanitárního práva

Evropská unie s cílem podpořit dodržování mezinárodního humanitárního práva v rámci své vnější politiky, sestavila obecné zásady¹⁵ za účelem stanovení pracovních nástrojů pro Evropskou unii, její orgány a instituce. Tyto zásady doplňují zásady a další společné postoje, které EU již přijala k otázkám lidských práv, mučení a ochrany civilního obyvatelstva.¹⁶ EU dále připomíná odpovědnost jednotlivce za válečné zločiny a dbá na to, aby takto odpovědné osoby byly postaveny před své vnitrostátní soudy nebo vydány za

¹⁴ Nástroj pro humanitární pomoc. Europa: Přehledy právních předpisů EU [online]. 2010. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/humanitarian_aid/r10001_cs.htm

¹⁵ Aktualizované obecné zásady Evropské unie na podporu dodržování mezinárodního humanitárního práva (Úř. věst. C 303, 15. 12. 2009)

¹⁶ Obecné zásady EU pro dialogy o lidských právech (schválené Radou dne 13. prosince 2001, aktualizované dne 19. ledna 2009); Obecné zásady pro politiku EU vůči třetím zemím týkající se mučení a jiného krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání (schválené Radou dne 9. dubna 2001, aktualizované dne 29. dubna 2008); Obecné zásady EU týkající se dětí a ozbrojených konfliktů (schválené Radou dne 8. prosince 2003, aktualizované dne 17. června 2008); Obecné zásady EU o prosazování a ochraně práv dítěte (schválené Radou dne 10. prosince 2007); Obecné zásady EU týkající se násilí páchaného na ženách a dívkách a boje proti všem formám jejich diskriminace (schválené Radou dne 8. prosince 2008) a společný postoj Rady 2003/444/SZBP ze dne 16. června 2003 o Mezinárodním trestním soudu (Úř. věst. L 150, 18.6.2003, s. 67)

účelem soudního řízení soudům jiného státu, po případě mezinárodnímu trestnímu tribunálu, např. Mezinárodnímu trestnímu soudu.¹⁷

Pro dosažení účinných akcí jsou podstatné pracovní zásady. Ty ukládají odpovědným orgánům EU, včetně příslušných pracovních skupin Rady, povinnost sledovat situaci v oblastech, za něž odpovídají, a v případě potřeby určit a doporučit akci na podporu dodržování mezinárodního humanitárního práva v souladu s těmito zásadami. V příslušných případech by odpovědné orgány měly podávat o dané zemi nebo konfliktu zprávy, včetně analýz a návrhů na přijetí možných opatření ze strany EU.

Evropská unie disponuje řadou prostředků pro své akce, mimo jiné mezi ně patří:

- politický dialog se třetími státy, který je obzvlášť důležitý v případě konfliktu, kdy je zjištěno rozsáhlé porušování mezinárodního humanitárního práva;
- prohlášení pro veřejnost, v nichž EU zdůrazňuje nutnost zajistit dodržování humanitárního práva;
- demarše a veřejná prohlášení o konkrétních konfliktech, kterými EU odsuzuje konkrétní situace a činy a požaduje opatření s cílem zabránit v jejich dalším pokračování;
- omezující opatření a sankce, které mohou být účinným prostředkem pro podporu mezinárodního humanitárního práva. Mohou být použity nejen vůči státům, ale i jednotlivcům a nestátním stranám konfliktu. Tato opatření však musí být přiměřená a v souladu s mezinárodním právem;
- spolupráce s jinými mezinárodními subjekty (především s OSN, Mezinárodním výborem červeného kříže¹⁸ a příslušnými regionálními organizacemi, v příslušných případech i s Mezinárodní humanitární vyšetřovací komisí¹⁹);

¹⁷ Podmínky spolupráce a pomoci Mezinárodního trestního soudu a Evropské unie jsou stanoveny v Dohodě mezi Mezinárodním trestním soudem a Evropskou unií o spolupráci a pomoci ((Úř. věst. L 115 ze dne 28.4.2006).

¹⁸ Jelikož postavení Mezinárodního výboru červeného kříže je zakotvené v mezinárodní smlouvě a je všeobecně uznávané a dlouhodobé, má úlohu nestranné a nezávislé humanitární organizace.

¹⁹ Mezinárodní humanitární vyšetřovací komise (IHFFC) byla založena podle článku 90 dodatkového protokolu I k Ženevským úmluvám z roku 1949.

- operace pro řešení krizí, které mohou zahrnovat shromažďování informací, jež mohou být využity Mezinárodním trestním soudem nebo při jiném vyšetřování válečných zločinů;
- stíhání jedinců majících odpovědnost za válečné zločiny;
- odborná příprava a vzdělávání veškerého obyvatelstva, ale především vojenského personálu a pracovníků orgánů činných v trestním řízení;
- kontrola vývozu zbraní v souladu se společným postojem Rady 2008/944/SZBP²⁰, který stanovuje, že před udělením licence na vývoz do určité země by se mělo posoudit, zda dovážející země dodržuje mezinárodní humanitární právo.²¹

3.6 Koncepty humanitární pomoci EU

V rámci humanitární pomoci Evropské unie působí dva koncepty. Jsou to: koncept návaznosti okamžité pomoci, obnovy a rozvoje (LRRD) a koncept prevence katastrof (DRR).

K postupnému vytvoření konceptu humanitární a následné pomoci a rozvojové spolupráce, tzv. LRRD (Linking Relief, Rehabilitation and Development) došlo kvůli potřebě zamezit dvojitým finančním tokům či aktivitám (např. při zajišťování potravinové bezpečnosti) a kvůli nutnosti zajištění součinnosti mezi akutní pomocí a vytvářením podmínek pro dlouhodobě udržitelné situace. LRRD tvoří nástroj koordinace jednotlivých druhů pomoci, jejich nástrojů a i v dřívějších fázích krize, což umožňuje jejich paralelní fungování.²²

Základním dokumentem ke konceptu návaznosti okamžité pomoci, obnovy a rozvoje je Sdělení Evropské komise z dubna 1996, které bylo později aktualizováno dalším sdělením Evropské komise v roce 2001. Sdělení obsahuje základní zdůvodnění koncepce LRRD: „*Humanitární krize jsou náročné na*

²⁰ Společný postoj Rady 2008/944/SZBP ze dne 8. prosince 2008, kterým se stanoví společná pravidla pro kontrolu vývozu vojenských technologií a vojenského materiálu (Úř. věst. L 335, 13. 12. 2008). Tento společný postoj nahrazuje Kodex chování Evropské unie o vývozu zbraní přijatý Radou dne 8. června 1998.

²¹ Aktualizované obecné zásady Evropské unie na podporu dodržování mezinárodního humanitárního práva. In: Úřední věstník Evropské unie. 2009. Dostupné z: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52009XG1215\(01\):CS:NOT](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52009XG1215(01):CS:NOT)

²² PRINCOVÁ, Květoslava. Úvod do zahraniční pomoci s důrazem na etiku jejího poskytování. Vyd. 1. Olomouc: Caritas - Vyšší odborná škola sociální Olomouc, 2012, str. 37

finanční i lidské zdroje, narušují sociální a ekonomický rozvoj oblasti a vytvářejí spletné byrokratických struktur i stínové ekonomiky, které ve svém konečném důsledku brzdí další rozvoj krizové oblasti. Teprve pokud se podaří propojit fáze humanitární pomoci, rekonstrukce a širších sociálních a ekonomických reforem, může být celkový dopad pomoci na daný region příznivý. Čím úspěšnější jsou rozvojové programy, tím rychleji se snižuje potřeba humanitárních intervencí. Rychlá a úspěšná rekonstrukční fáze může naopak umožnit snazší přechod od jedné fáze k druhé“.

Tyto základní dokumenty ke konceptu návaznosti okamžité pomoci, obnovy a rozvoje rozlišují tři kategorie humanitárních krizí:

- přírodní katastrofy – vedle klasické pomoci je potřeba financovat i prevenční programy, které snižují riziko opakování katastrofy
- ozbrojené konflikty – zde je nutné věnovat pozornost ekonomickým, sociálním a politickým problémům konfliktů, aby se dosáhlo zodpovědného načasování jednotlivých fází humanitární pomoci a došlo k celkovému ozdravení regionu
- strukturální krize – pracovníci ECHO vypracují strategii zodpovědného ústupu z oblasti v momentě, kdy už se nejedná o bezprostřední humanitární krize, po odchodu ECHO navazují jiné formy pomoci

V praxi je ale většinou těžké realizovat LRRD, poněvadž krize jsou velmi často chronické a přeskakují od jedné fáze k druhé. Velmi frekventované jsou také případy, kdy je třeba, aby humanitární pomoc byla aplikována zároveň s rozvojovou spoluprací, proto musí být jednotlivé fáze poskytované pomoci maximálně flexibilní a musí zohledňovat rychle se měnící podstatu humanitárních krizí. Tato proměnlivost a složitost humanitárních krizí je důsledkem zvýšených nároků na uvolňování prostředků z různých fondů Evropské unie (humanitární fondy, rozvojové programy, speciální rozpočty pro regiony atd.), což vzhledem k jednotlivým a velmi často odlišným finančním procedurám nakonec vede ke zpomalení realizace pomoci na místě.²³

²³ PAZDERKA, Josef. Evropská unie a humanitární pomoc [online]. Dostupné z: http://www.varianty.cz/download/pdf/pdfs_51.pdf. str. 20-23

Koncept prevence katastrof, který zahrnuje i přípravu na jejich lepší zvládnutí se zabývá zejména změnou klimatu a udržitelného rozvoje. DRR je úzce spojena s konceptem LRRD, jelikož spadá mezi oblasti, které jsou na pomezí mezi humanitární a rozvojovou pomocí. DRR by měl být součástí humanitárních projektů zaměřených na obnovu po přírodních katastrofách, ale stejně tak i projektů na pomoc v rámci komplexních krizí. Koncept má za cíl snížení zranitelnosti na místní úrovni. Toho lze dosáhnout např. stavbou vhodnějších a bezpečnějších obydlí i veřejných budov, obnovou zdrojů obživy, kombinovanou s adaptací na rizikové podmínky jako je opakované sucho, budování místních systémů rychlého varování. Pro koncept DRR je klíčová strategie ISDR (International Strategy for Disaster Reduction), která působí v rámci OSN, přičemž strategické cíle a priority pro národní i mezinárodní působení v oblasti prevence katastrof jsou vymezena v akčním rámci (Hyogo Framework for Action 2005-2015), jenž byl přijat v roce 2005 na Světové konferenci pro omezování katastrof.²⁴

3.7 Generální ředitelství pro humanitární pomoc a civilní ochranu (ECHO)

Generální ředitelství pro humanitární pomoc a civilní ochranu jsem již představila v podkapitole „Historie zahraniční pomoci EU“, proto na tomto místě shrnu pouze jeho historii a financování.

3.7.1 Historie ECHO

Historie ECHO započala roku 1992, kdy byl zřízen Úřad pro humanitární pomoc Evropského společenství (ECHO - European Community Humanitarian Office) jako výraz evropské solidarity s lidmi v nouzi po celém světě. V roce 2004 se z něj stalo Generální ředitelství pro humanitární pomoc a v roce 2010 byla integrována i civilní ochrana pro lepší koordinaci a účinnější reakce na krize či katastrofy v rámci Evropy i mimo ni. V roce 2010 byla jmenována první

²⁴ Základní přehled humanitární pomoci. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Zahraniční vztahy [online]. 2010. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/prirucka_WFP_pro_nevladni_organizace/zakladni_prehled_humanitarni_pomoci.html

specializovaná komisařka pro mezinárodní spolupráci, humanitární pomoc a řešení krizí, Kristalina Georgieva.²⁵

Za 20 let existence ECHO byla jeho prostřednictvím poskytnuta humanitární pomoc ve výši 14 miliard € obětem konfliktů a katastrof ve 140 zemích po celém světě. V průběhu posledních pěti let je průměrný roční rozpočet ECHO okolo 1 miliardy €. Jen v roce 2011 pomohly prostředky ECHO téměř 150 milionům lidí ve více než 80 zemích.²⁶

3.7.2 Financování a rozpočet ECHO

Stejně jako ostatní úřady Komise, se ECHO zpovídá za své hospodaření a další kroky Evropskému parlamentu a Radě EU. Rozpočet ECHO také podléhá doзору tzv. Dvoru auditorů, který o něm podává Evropskému parlamentu a Radě EU zprávu. Evropský parlament a Rada jsou každý rok vyzváni, aby vyjádřili svůj názor na způsob, jak ECHO naložilo s finančními prostředky ze svého rozpočtu a následně vydávají doporučení na další čerpání finančních prostředků na účely humanitární pomoci. Projekty Generálního ředitelství pro humanitární pomoc a civilní ochranu jsou financovány převážně ze dvou hlavních zdrojů:

- Evropský rozvojový fond (EDF)
- obecný rozpočet Evropské komise

Finanční prostředky, které jsou za účelem humanitární pomoci uvolňovány z obecného rozpočtu, mohou být využity ke třem účelům:

- přímo na humanitární operace
- k financování doprovodných výdajů
- k financování preventivních projektů

V případě nečekaných a naléhavých okolností může Generální ředitelství pro humanitární pomoc a civilní ochranu navrhnout vytvoření zvláštního krizového fondu. Jeho vytvoření je ale možné jen v případě, že ho schválí Komise, Rada i Parlament. Pokud jde o skupinu rozvojových států Afriky, Karibiku a Tichomoří, které mají s Evropskou unií zvláštní multilaterální smluvní

²⁵ Financial resources. European Commission: Humanitarian Aid And Civil Protection [online]. 2011. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/funding/budget_en.htm

²⁶ 7. příloha - Hodnocení globálních potřeb a krizí za období 2011 - 2012

vztah²⁷, čerpá ECHO rovněž z finančních zdrojů dostupných v rámci Evropského rozvojového fondu, který má rezervu pro případy naléhavé a humanitární pomoci.

V praxi Komise uplatňuje stejné zásady a pokyny pro podpory financované z Evropského rozvojového fondu a podpory financované z obecného rozpočtu. Pro operace financované z obou zdrojů používá Rámcovou dohodu o partnerství.²⁸

3.8 Evropský dobrovolnický sbor humanitární pomoci

Evropský dobrovolnický sbor humanitární pomoci zřídila Evropská unie pro jednotlivce, aby jim umožnila také se podílet na humanitární činnosti. Iniciativa „EU Aid Volunteers“ je zakotvena již v Lisabonské smlouvě. V oblasti vnějších vztahů EU je tak vůbec poprvé v historii vymezena humanitární pomoc jakožto samostatná politika EU (článek 214 SFEU). Konkrétně zmiňuje zřízení Evropského dobrovolnického sboru humanitární pomoci (EVHAC) ustanovení čl. 214 odst. 5 SFEU: *„K vytvoření rámce pro společný příspěvek mladých Evropanů k humanitárním činnostem Unie se zřídí Evropský dobrovolnický sbor humanitární pomoci. Evropský parlament a Rada stanoví řádným legislativním postupem formou nařízení statut a způsoby fungování sboru.“*

V září 2012 předložila Evropská komise plány, podle kterých bude mít zhruba 10 000 dobrovolníků možnost zúčastnit se v období 2014 - 2020 humanitárních akcí po celém světě. Dobrovolníci mohou být mladí lidé, kteří se chtějí humanitární pomoci dále věnovat či odborníci v oboru. Dobrovolnický sbor pak zajistí, aby byli dobrovolníci vysíláni vždy na místa, kde je jich nejvíce zapotřebí a kde mohou nejvíce pomoci, přičemž je kladena důležitost na bezpečnost dobrovolníků. Před věnováním se práci v terénu, procházejí dobrovolníci praktickým i teoretickým školením, které jim má pomoci připravit se na situace, které mohou v rámci dobrovolnické činnosti nastat. Přes 200 prvních dobrovolníků již bylo v rámci projektu vysláno do více než 30 zemí (např. na Haiti, do Indonesie, Mosambiku nebo Tádžikistánu). EU plánuje v dalších letech

²⁷Tento smluvní vztah byl ustaven Dohodou z Lomé v roce 1975, jež byla v roce 2000 nahrazena Dohodou z Cotonou (2000/483/ES). Cílem této dohody je omezování chudoby až do jejího vymýcení a postupné začleňování států Afriky, Karibiku a Tichomoří do světové ekonomiky při dodržení cílů udržitelného rozvoje.

²⁸ Financial resources. European Commission: Humanitarian Aid And Civil Protection [online]. 2011. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/funding/budget_en.htm

tento program dále rozvíjet. Její snahou je, aby, pokud bude mít program úspěch, pomohl vychovat další generaci odborných humanitárních pracovníků a poskytl možnost mladým lidem projevit solidaritu a soucit s lidmi v nouzi.²⁹

K podání žádosti o zařazení do sboru je legitimován každý Evropan nebo dlouhodobě pobývajícím rezident starší 18 let. Původní návrh z roku 2012 obsahuje také rozpočet ve výši 239.1 milionů €, který by mohl být využit pro rozsáhlý školící balíček (€ 58 milionů), nasazení (137 million €), budování kapacit v komunitách postižených katastrofami (35 mil. €) a podpůrné činnosti.³⁰

Evropský dobrovolnický sbor humanitární pomoci by měl vycházet ze zásad a hodnot poskytování humanitární pomoci jako je vyjádření solidarity lidem postiženým katastrofou, důvěryhodnost pracovníků, jejich profesionalita, ale především také bezpečnost. Měl by být vázán zásadami uvedenými v Evropském konsensu o humanitární pomoci – zásadou lidskosti, neutrality, nestrannosti a nezávislosti. A poslední zásadou je „přidaná hodnota“, kdy se klade důraz na koordinaci a spolupráci s existujícími dobrovolnickými organizacemi a na využívání dostupných zdrojů tím nejefektivnějším způsobem.³¹

3.9 Program DIPECHO

Program Evropské unie DIPECHO vznikl roku 1996 z důvodu potřeby zlepšení globální připravenosti na krize a katastrofy. Poněvadž není možné předvídat veškerá rizika či katastrofy a není tudíž reálné všem zabránit, je nezbytné lépe připravit obyvatelstvo na krizové situace a zavést potřebné mechanismy, aby bylo možné na tyto situace včas a odpovídajícím způsobem zareagovat a došlo tak ke snížení jejich dopadů.

V rámci programu DIPECHO jsou realizovány projekty, které se zaměřují na školení a zvyšování informovanosti obyvatel, budování kapacit,

²⁹ EVROPSKÁ KOMISE. Politiky Evropské unie: Humanitární pomoc a civilní ochrana [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2013. Dostupné z: http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/cs/humanitarian-aid_cs.pdf, str.15

³⁰ EU Aid Volunteers: Commission proposes new global humanitarian initiative. Europa.eu: Press releases database [online]. 2013 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-980_en.htm?locale=en

³¹ *Communication From The Commission To The European Parliament And The Council: How to express EU citizen's solidarity through volunteering: First reflections on a European Voluntary Humanitarian Aid Corps*. Strasbourg: European Commission, 2010. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52010DC0683>

zavádění nebo optimalizaci místních systémů včasného varování a na pohotovostní plánování. Účelem jsou jednoduchá přípravná opatření, která mohou místní obyvatelé, kteří se většinou na dané činnosti aktivně podílejí, realizovat často a bez vnější pomoci. Projekty jsou prováděny prostřednictvím agentur humanitární pomoci sídlící v Evropě a agentur OSN, které spolupracují s místními nevládními organizacemi a orgány. Program DIPECHO je určen pro osm rizikových regionů: Karibskou oblast, Střední Ameriku, Jižní Ameriku, střední Asii, jižní Asii, jihovýchodní Asii, jihovýchodní Afriku a oblast jihozápadního Indického oceánu a Tichomoří.³² Od jeho vzniku investovala Evropská unie více než 255 milionů euro³³ do lepší připravenosti obyvatelstva na krize a katastrofy.³⁴

³² 13. příloha - Jednotlivé oblasti podle programu DIPECHO a hlavní krize, kterým čelily v letech 1998 - 2011

³³ 14. příloha - Přehled rozpočtů programu DIPECHO od roku 1998 - 2011

³⁴ EVROPSKÁ KOMISE. Politiky Evropské unie: Humanitární pomoc a civilní ochrana [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2013]. Dostupné z: http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/cs/humanitarian-aid_cs.pdf, str. 8

4 Rozvojová spolupráce

Termín rozvojová spolupráce vzniknul po druhé světové válce jako modernější forma humanitární tradice. Oproti humanitární pomoci zahrnuje obecnější a více zešíroka pojatý lidský rozvoj a partnerský postoj zúčastněných stran. Spolupráce se zaměřuje na monitorování dlouhodobých sociálních a ekonomických drastických podmínek života lidí v méně rozvinutých zemích světa a hledání řešení, jak tyto podmínky zlepšit.³⁵

Rozvojovou spolupráci můžeme rozdělit na:

- Všeobecný systém preferencí (GSP)
- investiční partnery EU
- ochranu životního prostředí
- boj proti drogám
- boj proti HIV/AIDS
- potravinovou pomoc
- pomoc uprchlíkům
- humanitární pomoc
- finanční pomoc
- podporu demokratizaci a lidským právům

Hlavními aktéry rozvojové spolupráce jsou vlády rozvinutých západních zemí, jejich protějšky v rozvojových zemích a konkrétní příjemci v terénu, dále pak různé mezinárodní finanční instituce, agentury OSN, nevládní organizace, občanská hnutí a Evropská unie. EU hraje v oblasti rozvojové spolupráce klíčovou roli pro mnoho rozvojových zemí v Africe, Asii, Karibiku i Pacifiku. Rozvojovou spolupráci provádí Společenství jednotlivými akcemi na základě rozhodnutí Rady EU a prostřednictvím Komise, která je výkonným orgánem. Další možností je spolupráce členských zemí a EU v oblasti rozvojové politiky nebo o spolupráce

³⁵ Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce. Rozvojovka [online]. 2012. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/humanitarni-pomoc-a-rozvojova-spoluprace>

EU, členských zemí, třetích zemí a mezinárodních organizací (např. OSN, komoditní organizace, nevládní organizace)³⁶

4.1 Právní základ rozvojové spolupráce EU

Politika v oblasti rozvojové spolupráce je součástí vnějších aktivit Evropského společenství od přijetí Římské smlouvy³⁷, ale specifické právní úpravy se jí dostalo až dne 1. 11. 1993, kdy vstoupila v platnost Smlouva o Evropské unii³⁸. Do té doby byly dohody o rozvojové pomoci uzavírány dle čl. 238 Smlouvy o EHS³⁹ (čl. 217 SFEU⁴⁰): „*Společenství může uzavřít s jedním nebo více státy nebo mezinárodními organizacemi dohody o přidružení, které stanoví vzájemná práva a povinnosti, společné postupy a zvláštní řízení.*“, nebo jako obchodní dohody podle čl. 113 (čl. 207 SFEU), který pojednává o společné obchodní politice, případně dle čl. 235 (čl. 352 SFEU): „*Ukáže-li se, že k dosažení některého z cílů Společenství v rámci společného trhu je nezbytná určitá činnost Společenství, a tato smlouva mu k tomu neposkytuje nezbytné pravomoci, přijme Rada na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem jednomyslně vhodná opatření.*“

Smlouva o Evropské unii přidala k tehdejší právní úpravě nové články, konkrétně 130u-130y (čl. 208-211, SFEU), které se věnují výhradně rozvojové spolupráci, což byl vzhledem k výše uvedenému, krok správným směrem.⁴¹

³⁶ BAAR, Vladimír. Vnější vztahy Evropské unie: geoekonomické a geopolitické aspekty jejich makroregionální diferenciaci. Vyd. 1. V Ostravě: Ostravská univerzita, 2006, str. 17-18

³⁷ Tzv. Římské smlouvy je souhrnný název pro dvě smlouvy, které byly uzavřeny v Římě v roce 1957. Na základě jedné, Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství, vzniklo Evropské hospodářské společenství. Druhou je Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom). V textu odkazují na první z nich.

³⁸ Smlouva o Evropské unii byla podepsána v roce 1992 v Maastrichtu (též nazývána „Maastrichtská smlouva“). Mimo jiné změnila název Evropského hospodářského společenství na „Evropské společenství“.

³⁹ Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství (jedna ze dvou Římských dohod), kterou bylo založeno Evropské hospodářské společenství (EHS). EHS byla mezinárodní organizace, která existovala mezi lety 1958 až 1993. Jejím účelem bylo podporování ekonomické integrace mezi Belgií, Francií, Německem, Itálií, Lucemburskem a Nizozemskem.

⁴⁰ Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství byla změněna a přejmenována Smlouvou o Evropské unii v roce 1993 na Smlouvu o založení Evropského společenství. Znovu byla přejmenována Lisabonskou smlouvou, k jejímuž podpisu došlo v roce 2007 a ratifikaci ČR v roce 2009, na Smlouvu o fungování Evropské unie. Jelikož došlo k četným změnám, jsou články v závorkách pouze odpovídajícími těm původním, ale samozřejmě jsou nyní odlišného znění.

⁴¹ CIHELKOVÁ, Eva. Vnější ekonomické vztahy Evropské unie. Vyd. 1. Praha, 2003, C. H. Beck, str. 70

Původní čl. 130u Smlouvy o Evropské unii (nyní čl. 208 SFEU), který vymezuje podporu Společenství v oblasti rozvojové spolupráce, tedy podporu rozvoje a konsolidace demokracie, právního státu, respektu k lidským právům a základním svobodám, znamenal změnu podpory lidských práv. Značil přechod od poskytování pomoci v omezeném okruhu krizových situací k aktivní pozitivní podpoře ve formě zařazení zlepšení lidských práv do rozvojových projektů a programů. Tato podpora měla být založena na třech principech:

- koherence jednotlivých politik EU;
- koordinace postupu EU a členských států;
- komplementarita bilaterálních programů členských států a EU

Dle úpravy obsažené v Maastrichtské smlouvě, se rozvojová spolupráce zařadila do oblasti tzv. sdílených kompetencí EU a členských států. Výkonná moc byla svěřena, jak již jsem zmiňovala výše, Evropské komisi, podobně jako dříve. Jelikož rozvojová spolupráce spadá do prvního pilíře, získala tak Komise výlučnou legislativní iniciativu a byla pověřena realizací rozvojové politiky. Později zavedla Amsterodamská smlouva proceduru spolurozhodování a zesílila tím rozhodovací pravomoc Evropského parlamentu.

Dle současné úpravy iniciuje rozhodování o rozvojové pomoci Evropská komise či předsedající stát. Na základě této iniciativy vypracuje Komise konkrétní návrhy legislativních opatření a předá je Evropskému parlamentu, který může mít k návrhu připomínky. Poté jsou návrhy i s připomínkami předloženy Radě EU, která o nich rozhoduje buď jednomyslně, nebo kvalifikovanou většinou. Komise má pak na starosti i konečnou fázi rozhodovací procedury a je pověřena uskutečněním daných rozhodnutí. Určitou roli mají rovněž Evropský účetní dvůr a Evropský soudní dvůr, kteří provádějí kontrolu a hodnocení legality, legitimacy a formální i faktické správnosti konkrétních kroků v rámci rozvojové spolupráce.

Parlament může kromě možnosti vyjádřit se připomínkami k návrhům, ovlivňovat podobu rozvojové spolupráce též při schvalování rozpočtu a omezeně i při spolurozhodování o asociačních a obchodních dohodách uzavíraných

Společenstvím. Jeho výbor pro rozvoj navíc vyřizuje legislativní záležitosti v oblasti rozvojové politiky (připravuje zprávu k legislativním návrhům, apod.)⁴².

4.2 Cíle rozvojové spolupráce

Hlavním cílem rozvojové spolupráce EU je dle čl. 208 SFEU „*snížení a výhledově i vymýcení chudoby*“. Tento článek nahrazuje a zestručňuje původní čl. 177 Smlouvy o ES, který vymezoval cíle konkrétněji. Náhradou za to čl. 208 SFEU odkazuje na tzv. Rozvojové cíle tisíciletí (Millennium Development Goals – MDGs): „*Unie a členské státy dodržují závazky a přihlížejí k cílům, které schválily v rámci Organizace spojených národů a ostatních příslušných mezinárodních organizací.*“

Tyto cíle přijalo mezinárodní společenství OSN tzv. Miléniovou deklarací během Summitu tisíciletí v roce 2000 a představují soubor nejvýznamnějších rozvojových cílů, které byly přijímány na různých mezinárodních konferencích a summitech během devadesátých let minulého století a kterých má být dosaženo do roku 2015. Součástí deklarace je osm cílů s osmnácti dílčími podkapitolami s více než čtyřiceti ukazateli, kterých má být dosaženo prostřednictvím společného úsilí vyspělých i méně rozvinutých zemí. Jsou to tyto cíle:

- snížení extrémní chudoby a hladu o polovinu,
- dosažení základního vzdělání pro všechny,
- prosazování rovnosti pohlaví,
- snížení úmrtnosti dětí do pěti let o dvě třetiny,
- snížení mateřské úmrtnosti o tři čtvrtiny,
- zamezení šíření HIV/AIDS, malárie a tuberkulózy,
- zajištění trvalé udržitelnosti životního prostředí,
- posilování světového partnerství pro rozvoj s důrazem na pomoc, obchod a odpuštění dluhů.

Rozvojové cíle byly nejen ratifikovány 189 zeměmi z celého světa, ale zároveň byly i přijaty řadou významných nestátních organizací z rozvinutých zemí. V roce 2008 vydala EU, stejně jako OSN Zprávu o plnění rozvojových cílů

⁴² ZEMANOVÁ, Štěpánka. Evropeizace zahraniční politiky v oblasti lidských práv. Vyd. 1. V Praze: Oeconomica, 2008, str. 156-158

tisíciletí, ze které vyplynulo, že realizace daných cílů se potýká s řadou problémů a některé se nepodaří naplnit. Za velký problém bylo označeno, mimo jiné, nerovnoměrné rozložení pokroku v různých oblastech světa.⁴³

4.3 Nástroje rozvojové spolupráce

Rozvojovou politiku uskutečňuje EU prostřednictvím dvou základních nástrojů: regionálních dohod a činností realizovaných v celosvětovém měřítku. Regionální dohody jsou nositelem určitého privilegia a lze je rozdělit na tzv. typické asociační dohody, které upravuje čl. 217 Smlouvy o fungování EU, a dohody o rozvojové spolupráci dle čl. 211 SFEU.

Asociační dohody lze uzavřít na všechny formy spolupráce (obchodní, technická, finanční, kulturní či může být obsahem i politický dialog) a země se rozhodují samy, kterou z nich chtějí využít. Dohody o rozvojové spolupráci pokrývají stejně jako asociační dohody všechny formy spolupráce, ale svojí podstatou jsou blíže kooperačním dohodám a jsou nabízeny pouze omezenému počtu rozvojových zemí.

Mezi činnostmi, které jsou nástroji rozvojové spolupráce, patří tyto nástroje:

- humanitární pomoc
- potravinová pomoc
- finanční a technická pomoc zemím Latinské Ameriky a Asie
- dohody různého typu se zeměmi Latinské Ameriky a Asie

Jak je patrné, tyto činnosti zahrnují jak nástroje obecné, které se vztahují na všechny země, tak nástroje specifické, které jsou určeny pouze pro země Latinské Ameriky a Asie.

Společný rámec pro poskytování rozvojové pomoci individuálním zemím tvoří Dokumenty definující strategii rozvoje v jednotlivých zemích (Country Strategy Papers aneb CSP), případně Dokumenty definující strategii rozvoje pro jednotlivé regiony (Regional Strategy Papers – RSP). Obsahem těchto dokumentů je cíl spolupráce; nastínění a analýzu politické situace v zemi, jíž je pomoc určena, obchodní politiky a vztahů; ekonomické a sociální situace a podobně. Z

⁴³ Globální problémy a rozvojová spolupráce: témata, o která se lidé zajímají: manuál [online]. 2. aktualizované vyd. Praha: Člověk v tísni, 2008. Dostupné z: http://www.rozvojovka.cz/download/pdf/pdfs_136.pdf, str. 116

CSP/ RSP jsou odvozovány nástroje řízení - Národní indikativní programy a Regionální indikativní programy, které blíže specifikují opatření pro dosažení cílů stanovených v CSP/ RSP na dobu tří až pěti let (v závislosti na aplikovatelnosti dohod).⁴⁴

4.4 Úřad pro rozvoj a spolupráci EuropeAid

Kromě Komise, která je bezpochyby nejdůležitějším orgánem ve vztahu k rozvojové politice EU, a Evropského parlamentu, který zastává také velmi významnou pozici, se mezi odpovědné orgány řadí také Úřad pro rozvoj a spolupráci EuropeAid. Tento úřad je vlastně generálním ředitelstvím Evropské komise, které má na starost rozvojovou politiku Unie a poskytování rozvojové pomoci ve světě. EuropeAid v současné podobě vznikl sloučením generálního ředitelství pro rozvoj s úřadem pro spolupráci, což vedlo ke zjednodušení komunikace. Nyní se mohou zúčastněné strany z EU i mimo ni mohou obracet na jediné generální ředitelství. EuropeAid rozděluje pomoc prostřednictvím různých finančních nástrojů s důrazem na kvalitu poskytované pomoci a její účelné využití, prosazuje řádné řízení věcí veřejných, lidský a hospodářský rozvoj a rovněž přispívá k řešení celosvětových problémů jako je boj proti hladovění nebo ochrana přírodních zdrojů. Další instituce, která stojí za zmínění v rámci rozvojové spolupráce, je Evropský rozvojový fond.⁴⁵

4.5 Evropský rozvojový fond

Evropský rozvojový fond byl vytvořen v roce 1957 na základě Římské smlouvy, a poprvé spuštěn v roce 1959. Jedná se o hlavní nástroj pro poskytování rozvojové pomoci Společenství zemím Afriky, Karibiku, Tichomoří (AKT) a zámořských zemí a území (ZZÚ).

Evropský rozvojový fond se skládá z několika nástrojů:

- grantů spravovaných Komisí,
- rizikového kapitálu a úvěrů soukromému sektoru, které spravuje Evropská investiční banka v rámci investičních nástrojů,

⁴⁴ CIHELKOVÁ, Eva. Vnější ekonomické vztahy Evropské unie. Vyd. 1. Praha, 2003, C. H. Beck., str. 70 – 72; Rozvojová politika Evropského společenství. Rozvojovka [online]. 2012 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/rozvojova-politika-evropskeho-spolecenstvi>

⁴⁵ EuropeAid. Evropská komise [online]. 2013. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/index_cs.htm

- mechanismu FLEX, jehož cílem je zmírnit nepříznivé důsledky nestability příjmů z vývozu

Finanční prostředky Evropského rozvojového fondu pocházejí z rozpočtů členských států EU na základě dohody o výši pětiletých příspěvků.

Finanční pomoc jsou oprávněny čerpat tyto subjekty:

- všechny fyzické a právnické osoby ze států AKT a členských států EU,
- mezinárodní organizace a všechny fyzické a právnické osoby způsobilé podle pravidel těchto organizací,
- v případě, že fond financuje operaci, kterou realizuje jako součást regionální iniciativy: všechny fyzické a právnické osoby ze zemí účastnících se této iniciativy.⁴⁶

⁴⁶ European Development Fund. European Commission: EuropeAid [online]. 2012. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/index_cs.htm

5 Právní úprava mezi Evropskou unií a jejími partnery v poskytování zahraniční pomoci

5.1 Partnerství Evropské unie s Organizací spojených národů

Vztah Evropské unie s Organizací spojených národů má dlouholetou historii. Od roku 1974, kdy Evropské společenství získalo status pozorovatele při OSN, se vztah mezi EU a OSN dále rozvíjel na několika úrovních. Jako pozorovatel v rámci OSN nemá EU hlas jako takový, ale je účastníkem více než 50 mnohostranných dohod a smluv OSN jako jediný nestátní účastník. Plnoprávními členy OSN mohou být pouze státy a proto je EU na půdě Spojených národů zastoupena vždy členským státem, který právě drží předsednictví v Radě. EU získala zvláštní status "plnoprávního účastníka" v řadě významných konferencí OSN, stejně jako například v Komisi OSN pro udržitelný rozvoj (CSD) a v Mezivládním fóru o lesích (IFF). V roce 1991 byla Evropská komise poprvé přijata jako plnoprávný člen s rovným hlasovacím právem v Organizaci pro výživu a zemědělství (FAO), specializované agentuře OSN.

V roce 2004 byl zaveden jednotný finanční a správní rámec (FAFA)⁴⁷ mezi OSN a EU, který usnadňuje spolupráci a zvyšuje efektivitu poskytované pomoci. EU pracuje se všemi orgány OSN, agentur a programů prakticky napříč celým spektrem aktivit OSN od rozvojové politiky a budování míru přes humanitární pomoc a ochranu lidských práv až k ochraně životního prostředí.

Dne 3. května 2011 rozšířilo Valné shromáždění OSN přijetím rezoluce A/65/276 pravomoce Evropské unie v Organizaci spojených národů. EU sice i nadále nemá hlasovací právo, ale její „prezident“ či unijní „ministerně zahraničí“ mohou na Valném shromáždění prezentovat společné postoje všech členských států Unie. Kromě toho mají právo podávat námítky, předkládat dodatky k rezolucím a deklaracím nebo se účastnit procedurálního hlasování, také musí být přizváni k účasti na všeobecné rozpravě. Tuto rezoluci podpořilo 180 států ze současných 192 členů OSN.⁴⁸

⁴⁷Jednotný finanční a administrativní rámec byl zaveden na základě Finanční a správní rámcové dohody (Financial and Administrative Framework Agreement)

⁴⁸About the EU at the UN. European Union and United Nations [online]. 2014. Dostupné z: http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_9389_en.htm

Postupem času se EU stala pro OSN velice důležitým partnerem, jelikož příspěvky jejích členských států pokrývají téměř dvě pětiny rozpočtu OSN (35% v roce 2011) a také je největším světovým finančním přispěvovatelem na účely rozvojové pomoci (37% v roce 2011), která je jedním z klíčových témat OSN. Pro Evropskou unii je ale OSN také velice cenným partnerem. EU stále více využívá mezinárodní systém Rámc pro rozvojovou pomoc OSN (UNDAF) a také se velmi angažuje na rozvojových konferencích OSN (například na summitu v Johannesburgu v roce 2002 se jí podařilo prosadit návrhy týkající se čisté vody a energie).⁴⁹

EU si vždy uvědomovala důležitost partnerství s OSN, a proto usilovala o jeho vzájemné posílení, ale také o posílení svého postavení v rámci Organizace spojených národů, jak dokládají i sdělení Evropské komise Radě a Evropskému parlamentu „Budování efektivního partnerství s OSN v oblasti rozvoje a humanitárních záležitostí“ a „Evropská unie a Organizace spojených národů: volba multilateralitu“.

První sdělení z roku 2001 má za cíl posílení partnerství mezi Evropskou unií a Organizací spojených národů v oblasti rozvoje a humanitárních záležitostí. Komise pokládá za nezbytnou užší spolupráci, aby se dosáhlo stanovených cílů na mezinárodní úrovni, především cíle boje proti chudobě. Druhé sdělení se týká přijaté komunikační strategie z roku 2003, která se soustředí na posilování vzájemných vztahů a tvoří základní rámec pro prohlubování vzájemné spolupráce. Toto sdělení podněcuje k posílení účasti EU na systému správy a činnostech Organizace spojených národů.⁵⁰

5.2 Rámcová dohoda o partnerství s humanitárními organizacemi

Jelikož Generální ředitelství Evropské komise pro humanitární pomoc (ECHO) samo přímo v terénu nezasahuje, ale pomoc rozděluje mezi své partnery, kteří jí provádějí, jsou pro něj tyto vztahy s jeho partnery klíčové. Proto jsou základem jeho práce rámcové dohody o partnerství, které používá nepřetržitě od

⁴⁹ Vztah Evropské unie a OSN. EurActiv [online]. 2014. Dostupné z:

<http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost/link-dossier/vztah-evropsk-unie-a-osn>

⁵⁰ Evropská unie a Organizace spojených národů: volba multilateralismu. Europa: Přehledy právních předpisů EU [online]. 2014. Dostupné z:

http://europa.eu/legislation_summaries/foreign_and_security_policy/cfsp_and_esdp_implementation/r00009_cs.htm

svého vzniku v roce 1992. V současné době existují dva typy rámcových dohod o partnerství: rámcová dohoda s mezinárodními organizacemi a rámcová dohoda s nevládními organizacemi. Dále se sem řadí i Finanční a správní rámcová dohoda mezi EU a OSN (FAFA), kterou jsem již zmiňovala výše a podle které se řídí humanitární operace financované Generálním ředitelstvím ECHO a prováděné humanitárními agenturami OSN.

Rámcová dohoda o partnerství s humanitárními organizacemi, jež byla uzavřena na období od 1. ledna 2008 do 31. prosince 2012 stanovila úlohu, práva a povinnosti partnerů, jakož i právní podmínky, jimiž se řídí provádění humanitární pomoci. Jednalo se již o čtvrtou rámcovou dohodu o partnerství v pořadí. Dané dohody mohou být vždy Komisí automaticky obnoveny pouze na období jednoho roku. Cílem této rámcové dohody o partnerství z roku 2008 bylo zjednodušení a zvýšení flexibility smluvních nástrojů mezi ECHO a partnery a zlepšení provádění humanitární pomoci s použitím přístupu více zaměřeného na výsledky. Evropská unie financuje nákup a dodávku veškerých výrobků, materiálu či služeb nezbytných pro podporu a realizaci programů a projektů v souladu s nařízením (ES) č. 1257/96⁵¹, jež je právním základem pro činnost ECHO a zároveň i pro rámcovou dohodu o partnerství.⁵²

Rámcová dohoda o partnerství je definována společnými zásadami, závaznými pro ECHO a nevládní organizace, stanovuje postupy a prováděcí pravidla pro humanitární operace, které jsou uskutečňovány v rámci těchto vztahů. Humanitární organizace, které podepíší rámcovou dohodu o partnerství s EU, se zavazují k realizaci humanitárních operací v souladu s osvědčenými postupy v odvětví a s přihlédnutím k prostředí, kde se humanitární pomoc realizuje, to vše dle konceptu kvality pomoci, neboť pro kvalitu humanitární pomoci je podstatné přesné zaměření se na příjemce této pomoci. Priorita musí být věnována analýze situace příjemců vzhledem k okolnostem a v kontextu zásahu, včetně posouzení různých potřeb, kapacit a rolí, které by mohly existovat

⁵¹ Nařízení Rady (ES) č. 1257/96 ze dne 20. června 1996 o humanitární pomoci. Blíže se mu věnuji v kapitole Nástroj pro humanitární pomoc.

⁵² Rámcová dohoda o partnerství s humanitárními organizacemi (2008-2012). Europa: Přehledy právních předpisů EU [online]. 2011. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/humanitarian_aid/r10007_cs.htm

pro muže a ženy v rámci dané situace a jejího kulturního kontextu. Za tímto účelem nevládní organizace:

- přidělují finanční prostředky podle potřeb, vyhodnocují potřeby a podporují společný cíl globální humanitární pomoci;
- podporují účast příjemců na formulování, provádění a vyhodnocování operací humanitární pomoci;
- snaží se založit centrum humanitární pomoci s ohledem na místní kapacity a při respektování kultury, struktury a zvyků komunit a zemí, kde jsou operace humanitární pomoci prováděny, aniž by byla dotknuta základní práva osob;
- vytváří vazbu mezi okamžitou pomocí, obnovou a rozvojem pomoci zasaženému obyvatelstvu získat alespoň minimální úroveň soběstačnosti, s ohledem na dlouhodobé rozvojové cíle;
- spolupracují na posílení kapacit postižených obcí za účelem prevence, přípravy a snížení možných následků v případě budoucí humanitární krize.⁵³

Dále jsou v rámcové dohodě definována i kritéria pro výběr partnerů, která mají za cíl ustavit dlouhodobou spolupráci mezi ECHO a partnery za účelem zajištění účinné humanitární pomoci. Podpisem dohody o partnerství je splněna podmínka pro přidělení finančních prostředků na podporu konkrétních humanitárních operací, ale hlavními cíli rámcové dohody o partnerství jsou:

- optimalizace provádění a výsledků operací, jimiž se realizuje humanitární pomoc, se zřetelem na zásady šetrnosti a účinnosti a za účelem jasného stanovování cílů a ukazatelů výkonnosti;
- zjednodušení postupů a vyjasnění pravidel;
- prosazování konceptu kvalitního partnerství

Pro kvalitu partnerství je důležitý pečlivý výběr jak partnera, tak závazků, které je nutné splnit. Daná kvalita se pak odráží v transparentnosti a

⁵³ Framework Partnership Agreement with humanitarian organisations. European Commission. 2007. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/files/partners/humanitarian_aid/fpa/2003/fpa_en.pdf

odpovědnosti vůči dotčeným stranám, ve formulování strategií, ve formulování strategií pro dosažení účinnosti humanitární akce, v nároku humanitárních pracovníků na spravedlivé pracovní podmínky a v podpoře kultury učení se spojením šíření osvědčených postupů. Důležitá je především komunikace mezi partnery, která by měla být plynulá.

Partnery se mohou stát všechny nevládní organizace, které se ztotožňují s hodnotami, zásadami a cíli ECHO a splňují stanovená kritéria. Mezi tato kritéria patří status samostatné neziskové organizace se sídlem v některém z členských států, předložení auditovaných finančních výkazů za poslední dvě zdaňovací období, prokázání dostatečné a ověřitelné administrativní kapacity, schopnost zaručit morální integritu organizace a její správní rady a přistoupení k dobrovolnému kodexu chování či k chartě, které stanoví dodržování zásad nestrannosti, nezávislosti a neutrality při poskytování pomoci.

Komise si ověřuje u vnitrostátních orgánů akt o registraci organizace a její status a výroční zprávy o činnosti za dvě poslední léta, které musí dokládat nejméně tříletou zkušenost organizace s prací v terénu v příslušném oboru. Nevládní organizace také předkládá organizační strukturu se seznamem členů správní rady. Dále se při výběru vhodného partnera klade zřetel na finanční, administrativní, technickou a logistickou kapacitu, již dosažené výsledky a nestrannost. I tato kritéria se ověřují u vnitrostátních orgánů a pak i na místech působení.

Po podepsání smlouvy prochází partneři dále kontrolami a na základě hodnocení, které vzejdou z těchto kontrol, může EU v případě, že partneři nesplňují kritéria, partnerství pozastavit nebo může dojít k rozvázání dohody o partnerství. K rozvázání dohody o partnerství dojde v případě, že pozastavení partnerství trvá jeden rok a dále při porušení zásad, hodnot a cílů rámcové dohody o partnerství, nebo v případě závažných nesrovnalostí, které způsobí nebo mohou způsobit rozpočtu Společenství ztrátu.⁵⁴

⁵⁴ Rámcová dohoda o partnerství s humanitárními organizacemi (2008-2012). Europa: Přehledy právních předpisů EU [online]. 2011. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/humanitarian_aid/r10007_cs.htm

6 Česká republika jako poskytovatel humanitární pomoci v postavení členského státu EU

Vstupem do Evropské unie se Česká republika stala společně s ostatními členskými státy a institucemi EU největším poskytovatelem humanitární pomoci na světě a musela tudíž změnit poskytování humanitární pomoci a s ní související rozvojové spolupráce. 31. března 2004 přijala vláda Usnesení č. 302 o zásadách pro poskytování zahraniční spolupráce po vstupu ČR do EU. Tyto zásady upravují zejména pravomoci ministra zahraničních věcí, který je oprávněn, po dohodě s ministrem vnitra a posouzení situace, poskytnout jednorázovou humanitární pomoc do výše 5 milionů korun. O poskytnutí vyšší částky rozhoduje vláda. Od svého vstupu do EU prošla humanitární politika ČR zásadními změnami, které vedly k její profesionalizaci a zefektivnění.⁵⁵

Současná forma systému humanitární pomoci ČR je, po vnitrostátní stránce, ukotvena v Zákonu o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí (zákon č.151/2010 Sb.), platného od 1. července 2010. Samotný pojem „humanitární pomoc“ je Zákonem o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci definován v §2 b) jako „*souhrn činností hrazených ze státního rozpočtu, jejichž cílem je zamezit ztrátám na životech a újmě na zdraví, zmírnit utrpení a obnovit základní životní podmínky lidí po vzniku mimořádných událostí, jakož i zmírňovat dlouhodobě trvající následky mimořádných událostí a předcházet jejich vzniku a negativním následkům*“.⁵⁶ Tato definice vychází z mezinárodních definicí humanitární pomoci. S ohledem na finanční zdroje České republiky se však definice jeví jako velmi technická a ambiciózní, co se týče dosažení cílů. Vhodnější by bylo přihlášení České republiky k hodnotám solidarity, které v zákonu chybí a jež obsahuje např. slovenský zákon č.617/2007 Z.z.par.2 odst.f)

Zákon dále definuje dělení humanitární pomoci, způsoby pomoci a vyjasňuje role hlavních aktérů, zejména pravomoci Ministerstva zahraničních

⁵⁵ SLÁDKOVÁ, Zuzana a Katarína ŠRÁMKOVÁ. *Humanitární pomoc České republiky: Deset let z pohledu nevládních neziskových organizací* [online]. Praha, 2013. Dostupné z:

<http://www.fors.cz/wp-content/uploads/2014/01/Humanitarni-pomoc-CR.pdf>, str. 10

⁵⁶ Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí. In: Sbírka zákonů č. 151/2010. 2010. Dostupné z:

http://www.czda.cz/editor/filestore/File/Zakon%20o%20ZRS%20151_2010.pdf

věcí. Od tohoto zákona se odvíjí i současná Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce ČR na období 2010-2017. A důležitá je i tzv. Operační strategie humanitární pomoci ČR, kterou vypracovává pravidelně každý rok (od roku 2009) Ministerstvo zahraničních věcí. Dále se Česká republika při poskytování humanitární pomoci řídí mezinárodním humanitárním právem, uprchlickým právem a lidskými právy. Respektuje mezinárodní humanitární principy lidskosti, nestrannosti, neutrality a nezávislosti a jedná v souladu se zásadami a požadavky dobrého humanitárního dárcovství (Good Humanitarian Donorship - GHD), k nimž se oficiálně přihlásila v roce 2006.

V rámci Evropské unie se Česká republika přihlásila k Evropskému konsensu o humanitární pomoci (2007) a podporuje finanční nástroje EU pro oblast humanitární pomoci. Pozornost věnuje zejména programu pro prevenci katastrof DIPECHO (Disaster Preparedness ECHO), nástroji pro posilování kapacit nevládních organizací (Grant Facility) a možnosti koncepčního ovlivňování globálních plánů i ad hoc rozhodnutí o pomoci, včetně jejího teritoriálního a sektorového zaměření a způsobů realizace.

ČR se snaží o větší prohloubení a návaznosti humanitární pomoci a zahraniční rozvojové spolupráce, což se z hlediska mezinárodních závazků projevuje především při řešení globálních témat, jako je změna klimatu a prevence katastrof, koherence politik či bezpečnost a rozvoj. Pomocí prohloubení projektové, finanční i komunikační návaznosti humanitární pomoci a zahraniční rozvojové spolupráce přispívá v oblasti prevence katastrof a adaptace na změnu klimatu k naplňování Akčního rámce z Hyogo (Hyogo Framework) a Mezinárodní strategie na snižování rizik katastrof (International Strategy for Disaster Reduction - ISDR). Především v zemích, které jsou sužovány komplexní dlouhodobou krizí, ČR usiluje o implementaci konceptu LRRD (Linking Relief, Recovery and Development), aby tak posílila pozitivní účinky humanitární pomoci a rozvojové spolupráce a přispěla tak k udržitelnému rozvoji.

6.1 Shrnutí humanitární pomoci ČR poskytnuté do zahraničí v roce 2013

Za rok 2013 realizovala Česká republika celkem 27 humanitárních projektů ve 30 zemích, na které vydala finanční prostředky v souhrnné hodnotě 72.999.949 Kč. Z toho celkem 47,5 mil. Kč (65 % ročního rozpočtu) vynaložila na humanitární pomoc v souvislosti s konflikty. 28,57 mil. Kč bylo poskytnuto na

humanitární pomoc pro obyvatelstvo Sýrie i uprchlíky ze Sýrie v Jordánsku, Libanonu a Iráku a zbytek finančních prostředků byl použit v rámci realizování humanitární pomoci v Mali a ve Středoafričské republice, v Barmě/Myanmaru (včetně barmských uprchlíků v Malajsii), v Jemenu, Konžské demokratické republice či Somálsku.

Další skupinou zemí, které ČR podpořila, byly Filipíny, Afghánistán, Etiopie, Jižní Súdán a Honduras, které byly zasaženy přírodními katastrofami. Největší pomoc obdržely Filipíny, které zasáhla série podzimních katastrof, jež vyvrcholily supertajfunem Haiyan. Afghánistánu, Etiopii a Jižnímu Súdánu byla poskytnuta podpora na obnovu zdrojů obživy po suchu a ČR zareagovala pomocí i na epidemii horečky dengue v Hondurasu. Celkově byly na tuto pomoc vynaloženy prostředky ve výši 12,5 mil. Kč

Zbýlých 13 mil. Kč bylo rozděleno mezi země s komplexními humanitárními problémy. Zahrnuty do nich byly i tzv. prioritní země zahraniční rozvojové spolupráce ČR - Afghánistán a Etiopie. Finanční pomoc směřovala zejména na podporu zdravotní péče a výživy, přístupu k pitné vodě a sanitaci a budování udržitelných zdrojů vlastní obživy.

Humanitární pomoc ČR v zahraničí byla v roce 2013 realizována českými i zahraničními nevládními organizacemi (55,6 % prostředků), mezinárodními organizacemi (36,78 %) a úřady zastupujícími Českou republiku v Ammánu a Bejrútu (7,62 %).⁵⁷

6.2 Humanitární pomoc ČR v roce 2014

Tento rok poskytne Česká republika na zahraniční humanitární pomoc 73 mil. Kč, tudíž stejnou částku jako v předchozích letech.⁵⁸ Tuto částku rozdělí mezi země s komplexními humanitárními potřebami a země, které byly zasaženy ad hoc katastrofou velkého rozsahu. Zároveň dle svých možností posoudí a vyhodnotí potřeby návazné pomoci po katastrofách z minulého roku (především ve vztahu k Filipínám) i potřebu prevence katastrof, LRRD a budování odolnosti.

⁵⁷ Operační strategie humanitární pomoci ČR na rok 2014. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2014. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/operacni_strategie_humanitarni_pomoci_cr_4.html

⁵⁸ 16. příloha - Předběžné rozvržení čerpání humanitárního rozpočtu v roce 2014

Vyčleněny budou také prostředky na potravinovou pomoc. Kromě této částky, poskytne Česká republika dalších 50 milionů korun jako odpověď Ukrajině na naléhavou potřebu pomoci. Cílem vlády České republiky je pomoci Ukrajině v době její politické a ekonomické transformace. Peníze jsou určeny pro období 2014-2015 a měly by být uvolňovány postupně a to přímo na konkrétní projekty, které projdou řádným výběrovým řízením, nebo mohou být poskytnuty jako peněžní dary. Humanitární pomoci Ukrajině věnuji celou kapitolu v dalším textu.

ČR bude při uskutečňování humanitární pomoci, stejně jako v předchozích letech, usilovat o spolupráci na humanitárních projektech jak s českými a zahraničními nevládními organizacemi, tak v přiměřeném rozsahu i o podporu programů a fondů OSN a ICRC/IFRC⁵⁹. Přitom vždy zohlední komparativní výhody jednotlivých implementačních partnerů, aby zajistila co největší přínos s ohledem na co nejefektivnější vynaložení prostředků pro příjemce pomoci.

Na podporu humanitárních projektů NNO bylo vyhlášeno výběrové dotační řízení v I. čtvrtletí 2014, a to ve dvou podprogramech - komplexní krize, v jejímž případě pomoc zahrnuje Barmu/Myanmar, Etiopii, Jižní Súdán a Sahel – včetně Čadu a Středoafričké republiky, a okamžitá pomoc, v rámci které bude poskytnuta pomoc Sýrii, Iráku, Jordánsku, Libanonu a Turecku. Náměty se mohly předkládat do 16. 12. 2013, k výplatě dotací pak došlo v březnu 2014. V únoru 2014 bylo pak navíc vyhlášeno ještě dotační řízení za účelem okamžité humanitární pomoci Ukrajině.

Kromě již zmíněných vypsáných dotačních řízení byl v prvním čtvrtletí předložen vládě návrh na uvolnění mimořádných prostředků na podporu obnovy Filipín po loňské sérii ničivých tajfunů a tropických bouří, který zahrnoval jak humanitární pomoc bezprostředně po těchto katastrofách, tak projekty pro rozvoj i různé ekonomické činnosti. Vláda schválila humanitární pomoc Filipínám ve výši 1, 7 mil. Kč a tato pomoc bude poskytnuta prostřednictvím Mezinárodní federace

⁵⁹ ICRC je Mezinárodní výbor Červeného kříže, IFRC je Mezinárodní federace společností Červeného kříže. ICRC je soukromá humanitární instituce se sídlem v Ženevě a zaměřuje se na ochranu obětí mezinárodních a vnitrostátních ozbrojených konfliktů (válečné oběti, uprchlíky, civilisty a vězně.) IFRC je největší humanitární organizace na světě, poskytující pomoc bez jakékoliv diskriminace vůbec, ať už ohledně státní příslušnosti, náboženského přesvědčení, rasy nebo politických názorů. Byla založena v roce 1919. Má 186 členů Červeného kříže a více než 60 delegátů se sekretariátem v Ženevě.

Červeného kříže a Červeného půlměsíce a bude věnována konkrétně na obnovu v provincii Mindanao.

Během druhého čtvrtletí budou v první řadě zohledňovány návazné potřeby v těch zemích, kterým ČR poskytla humanitární pomoc v předešlém roce. Jedná se především o Jemen, Konžskou demokratickou republiku, Somálsko a Zimbabwe. Pomoc bude uskutečněna buď v rámci CAP⁶⁰, nebo taktéž prostřednictvím nevládních organizací. Průběžně a systematicky bude sledován vývoj situace ohledně humanitárních potřeb v Sýrii a okolních zemích za účelem případného poskytnutí dalších finančních prostředků na humanitární programy vyhlášené OSN a realizací návazného projektu pomoci v Libanonu prostřednictvím zastupitelského úřadu České republiky v Bejrútu. V případě potřeby je Česká republika připravena uvolnit další prostředky rovněž na pomoc obyvatelstvu dalších konfliktních či post-konfliktních zemí. Zejména se pak jedná o Jižní Súdán a Středoafričskou republiku a případně též o Mosambik. V souvislosti s návazností rozvojových a humanitárních činností budou také monitorovány humanitární podmínky v prioritních zemích zahraniční rozvojové spolupráce ČR, zvláště v Afghánistánu (počítaje v to i situaci afghánských uprchlíků v Íránu) a Palestině.

V červenci bude v návaznosti na operační strategii provedeno střednědobé vyhodnocení způsobu čerpání humanitárního rozpočtu i globálních humanitárních potřeb. Se zřetelem na jeho výsledky a s vazbou na stav disponibilních prostředků budou ve III. – IV. čtvrtletí přednostně podpořeny činnosti humanitárních fondů a agencí OSN (CERF, OCHA, UNHCR, UNICEF, UNRWA, WFP). V rámci kontinuity s mezinárodními závazky a dle aktuálních potřeb bude realizována potravinová pomoc. Zastupitelské úřady ČR předběžně detekovaly potřebu potravinové a nutriční pomoci v důsledku klimatických dopadů i konfliktů v Jemenu, Mali, Namibii a Zimbabwe. Pouhá potravinová či nutriční pomoc by však byla nedostatečná, je potřeba zejména vybudování vlastních udržitelných zdrojů obživy. V případě nevyčerpání humanitárního

⁶⁰ Konsolidovaná humanitární výzva OSN (CAP - Consolidated Appeals Process) – zásadní nástroj pro identifikaci globálních humanitárních potřeb. Vyhláší ji každoročně Kancelář OSN pro koordinaci humanitárních záležitostí (UNOCHA).

rozpočtu budou podpořeny humanitární aktivity se zaměřením na předcházení katastrof a posilování odolnosti.⁶¹

6.3 Humanitární pomoc ČR v souvislosti s konfliktem v Sýrii

Ve spojitosti s konfliktem v Sýrii poskytuje Česká republika pomoc průběžně jak dané zemi, tak i sousedním státům, jež zasáhly přílivy syrských uprchlíků. A to finančními prostředky hrazenými z humanitárního rozpočtu Ministerstva zahraničních věcí. V letech 2012 – 13 věnovala ČR na humanitární pomoc obyvatelstvu Sýrie a syrským uprchlíkům v okolních zemích celkem 50 mil. Kč, z toho v r. 2013 celkem 28,75 mil. (40 % celkového humanitárního rozpočtu).⁶²

Uvnitř Sýrie se jedná o přeshraniční pomoc z Turecka i Jordánska do oblastí, kde je největší potřeba pomoci a velmi nízký počet organizací poskytujících nezbytnou podporu. Tato pomoc je implementována českými nevládními organizacemi v součinnosti s místními partnery. ČR však přispívá i prostřednictvím mezinárodních organizací. Mimo jiné podpořila výzvu Mezinárodního výboru Červeného kříže (ICRC), který realizuje nezbytnou pomoc po celé zemi, tedy včetně oblastí konfliktu a, bez jakékoliv diskriminace, i v oblastech, které má pod kontrolou jedna ze stran (lhostejno zdali vláda či opozice) prostřednictvím Syrského arabského Červeného půlměsíce.

Jordánsko, Libanon a v r. 2013 rovněž Irák se těší podpoře ČR z důvodů velkého přílivu syrských uprchlíků, kteří zaplavili tyto země vyhledávající bezpečí. Česká republika poskytuje touto cestou pomoc jak pro uprchlické tábory (Zátáří a menší přijímací střediska v Jordánsku, Domiz v Iráku), tak lidem, kteří žijí v místních komunitách. Kromě pomoci, jež byla realizována pomocí neziskových organizací a velvyslanectví ČR v Bejrútu, ČR také opakovaně podpořila regionální humanitární výzvu OSN prostřednictvím UNHCR, UNRWA a IOM⁶³.

⁶¹ Operační strategie humanitární pomoci ČR na rok 2014. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2014. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/operacni_strategie_humanitarni_pomoci_cr_4.html

⁶² 17. příloha - Přehled humanitární pomoci ČR do Sýrie + regionu v letech 2012 – 2013

⁶³ UNHCR – Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (United Nations High Commissioner for Refugees), UNRWA – Organizace spojených národů pro pomoc a práci ve prospěch palestinských

Humanitární pomoc, která je dotována z rozpočtu Ministerstva zahraničních věcí, doplňují další aktivity, např. malé lokální projekty v Jordánsku, Libanonu a Iráku. V rámci programu MEDEVAC⁶⁴, který je v pověření Ministerstva vnitra, bylo v roce 2012 v ČR léčeno 12 pacientů z řad syrských uprchlíků v Jordánsku, na podzim roku 2013 pak byl v návaznosti na to vyslán lékařský tým do vybrané jordánské nemocnice a poté tři tamní děti podstoupili léčbu v ČR.⁶⁵

Kromě humanitární pomoci pojí Sýrii s naší zemí několik málo mezinárodních smluv, které do určité míry mají spojitost s rozvojovou spoluprací mezi oběma zeměmi, i když nejsou uzavřené za tímto účelem. Mezinárodní smlouvy uzavřené mezi Sýrií a Českou republikou jsou tyto:

- Smlouva mezi vládou České republiky a vládou Syrské arabské republiky o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a Protokol
- Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Syrské arabské republiky o mezinárodní silniční osobní a nákladní dopravě a Protokol
- Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Syrské arabské republiky o letecké dopravě
- Dohoda mezi Českou republikou a Syrskou arabskou republikou o podpoře a vzájemné ochraně investic
- Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Syrskou arabskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních
- Kulturní dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Syrské arabské republiky

uprchlíků na Blízkém východě (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East, IOM – Mezinárodní organizace pro migraci (International Organization for Migration))

⁶⁴ Program humanitárních evakuací zdravotně postižených obyvatel, který je primárně určen pro vážně nemocné děti z válkou postižených či jinak potřebných oblastí, kterým není možné zajistit léčbu v místních podmínkách. Je realizován Ministerstvem vnitra v úzké spolupráci s resorty ministerstev obrany a zdravotnictví.

⁶⁵ Humanitární pomoc ČR v souvislosti s konfliktem v Sýrii. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2014. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/humanitarni_pomoc_cr_v_souvislosti_s.html

- Dohoda o vědecké a technické spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Sýrskou arabskou republikou
- Konzulární úmluva mezi Československou socialistickou republikou a Sýrskou arabskou republikou
- Protokol o spolupráci mezi Ministerstvem zahraničních věcí České republiky a Ministerstvem zahraničních věcí Sýrské arabské republiky
- Úmluva o spolupráci v oblasti zdravotnictví mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Sýrské arabské republiky změněná jednostranným potvrzením sukcese ČR ze dne 21. 10. 2004
- Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Sýrské arabské republiky o spolupráci v oblasti cestovního ruchu⁶⁶

6.4 Humanitární pomoc ČR a Ukrajina

Jak jsem již uvedla v kapitole „Humanitární pomoc ČR v roce 2014“, schválila vláda České republiky finanční pomoc ve výši 50 miliónů korun jakožto odpověď na naléhavou potřebu Ukrajiny s cílem přispět tak k politické a ekonomické transformaci země. Zmíněné finanční prostředky vyčlenila pro období let 2014-2015, měly by být čerpány postupně a na konkrétní projekty. Podpora má za účel zčásti obnovu zdravotnických, vzdělávacích a sociálních zařízení a další infrastruktury nepostradatelné pro ekonomický a sociální rozvoj a zčásti je zaměřena na dlouhodobější podporu vzdělávání občanské společnosti, místních komunit i jejich samospráv. Klade si zde za cíl především rozšíření stávajících projektů v oblasti podpory lidských práv a základních svobod, zásad dobrého vládnutí či boje proti korupci.

Nadto budou udělena také stipendia pro studium na českých veřejných vysokých školách, a to zejména studentům, kteří byli zraněni při demonstracích, nebo studentům s dlouhodobým či trvalým zdravotním nebo tělesným postižením, které utrpěli jako následek zásahu silových složek. Dlouhodobá humanitární pomoc bude uskutečňována v rámci celého území Ukrajiny formou projektů, které vymezí zastupitelský úřad v Kyjevě a generální konzuláty ve Lvově a v Doněcku. Realizaci humanitární pomoci budou provádět primárně české subjekty (např.

⁶⁶ Sýrie: Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/syrie/smlouvy/index.html

české neziskové, podnikatelské, akademické či státní subjekty) s tím, že v případě potřeby budou spolupracovat s partnerskými ukrajinskými organizacemi. Ministerstvo zahraničních věcí již operativně uvolnilo 3 miliony korun ze svého rozpočtu pro účely podpory projektů, které zprostředkují okamžitou humanitární pomoc pro postižené obyvatelstvo. Další projekty v celkové výši 4 milióny korun byly schváleny již minulý rok v rámci tzv. Programu transformační spolupráce k uskutečnění v roce 2014.⁶⁷

Jelikož je Ukrajina pro Českou republiku strategicky významnou zemí z geopolitického i ekonomického hlediska a náleží mezi prioritní země v rámci Exportní strategie a Transformační spolupráce ČR, má ČR s Ukrajinou uzavřeno řadu mezinárodních smluv. Dle mého názoru mezi nejdůležitější z nich patří:

- Dohoda mezi vládou České republiky a kabinetem ministrů Ukrajiny o ekonomické, průmyslové a vědeckotechnické spolupráci
- Dohoda mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem obrany Ukrajiny o vzájemném ověřování jakosti produktů obranného určení v rámci vojenské a technické spolupráce
- Ujednání mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Ministerstvem školství a vědy, mládeže a tělovýchovy Ukrajiny o spolupráci v oblasti školství a vědy na léta 2012-2015
- Ujednání o spolupráci v oblasti kultury mezi Ministerstvem kultury České republiky a Ministerstvem kultury Ukrajiny na léta 2012 – 2014
- Dohoda mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem obrany Ukrajiny o spolupráci v oblasti vojenské geografie
- Smlouva mezi vládou České republiky a vládou Ukrajiny o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Ukrajiny o letecké dopravě
- Dohoda mezi Českou republikou a Ukrajinou o provádění plateb sociálního charakteru

⁶⁷ Česká republika poskytne dlouhodobou pomoc Ukrajině. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2014. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/x2014_03_12_ceska_republika_poskytne_dlouhodobou_pomoc_ukrajine.html

- Dohoda mezi ministerstvem zemědělství České republiky a ministerstvem zemědělství a výživy Ukrajiny o ekonomické, vědeckotechnické a výrobní spolupráci
- Dohoda mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem obrany Ukrajiny o strategické letecké přepravě
- Smlouva mezi Českou republikou a Ukrajinou o sociálním zabezpečení
- Smlouva mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech⁶⁸

⁶⁸ Ukrajina: Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2014. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/ukrajina/smlouvy/index.html

7 Země přijímající humanitární pomoc od EU

Po pohledu do problematiky poskytování humanitární pomoci Českou republikou z postavení členského státu Evropské unie se touto kapitolou vracím zpět k poskytování humanitární pomoci samotnou Evropskou unií. Vzhledem k aktuálnosti krizí v Sýrii a na Ukrajině považuji za vhodné věnovat se především problematice humanitární pomoci spojené s těmito dvěma zeměmi.

7.1 Sýrie

Humanitární pomoc v Sýrii je zapříčiněna „člověkem způsobené krize“. Jedná se o konflikt s dalekosáhlými důsledky, občanskou válku s velkým odchodem syrských uprchlíků do sousedních zemí (včetně Turecka, Jordánska a Libanonu). Taková situace samozřejmě vyžaduje velmi významnou humanitární odpověď ze strany EU. Za rok 2012 činily humanitární finanční prostředky EU pro Sýrii 149,3 milionu eur a byly určeny jak na záchranu životů na území Sýrie, tak i těm, kteří byli nuceni uprchnout před násilím ze země. Tato humanitární pomoc se vztahovala na oblasti:

- V Sýrii - pro syrské vnitřně vysídlené osob (IDP) a hostitelské komunity: lékařská pomoc, ochrana, potravinová a výživová pomoc, voda, kanalizace, přístřeší, příprava na zimu a psychosociální podpora. Rovněž se vztahuje na potřeby nejvíce zranitelných palestinských uprchlíků.
- Mimo území Sýrie - pro lidi, kteří uprchli ze svých domovů hledat ochranu v sousedních zemích a hostitelských společnostech: mimo jiné přístřeší, příprava na zimu, potraviny, voda, hygiena, nouzové lékařské rehabilitace, aby se zabránilo dalšímu tělesnému postižení u zraněných a v neposlední řadě právní pomoc.

Mezi různými útvary Komise se konalo mnoho koordinačních schůzek, aby se zabránilo dvojímu úsilí a čerpání finančních prostředků, a zároveň aby se zajistilo vzájemné doplňování aktivit humanitární pomoci. EU rovněž vyzvala k přidavnému financování od jiných dárců a snažila se zajistit, aby dodatečná pomoc reagovala na potřeby vysídlených obyvatel v celé Sýrii. EU také tlačila na zvýšení počtu humanitárních organizací oprávněných poskytovat pomoc v Sýrii, aby bylo možné se vyrovnat s rostoucími potřebami, dále požadovala, aby civilisté (včetně humanitárních pracovníků a zdravotnického personálu) a zařízení

humanitární pomoci byli řádně chráněni a byl k nim neomezený přístup z konfliktních zón po celé zemi.⁶⁹

V polovině února 2014 byl odhadovaný počet lidí postižených krizí, kteří potřebují humanitární pomoc již 9 300 000. Odhadovaný počet vnitřně vysídlených obyvatel dosáhl počtu 6,5 milionu a počet uprchlíků 2 469 818 (z čehož největší část odešla do Libanonu – 920 971, další do Turecka – 602 744, Jordánska – 571 457, Iráku – 222 574, Egypta a severní Afriky – 152 072).⁷⁰

Evropská unie (Komise a členské státy) vynaložila na humanitární pomoc v této oblasti do poloviny února finanční prostředky, které svojí výší dohromady převýšily částku 2,6 miliard € (která se skládá z následujících částí: 615 milionů € z rozpočtu na humanitární pomoc EU, 526 milionů € od jiných nástrojů financování EU, 1.1 miliard € z členských států a další podpora v humanitární a rozvojové oblasti jako např. 385 milionů € od členských států na konferenci v Kuvajtu.)

Přes veškerou snahu se humanitární situace v Sýrii neustále zhoršuje, což je zapříčiněno stupňováním násilí a pokračujícími boji po celé zemi, které hrozí, že se rozšíří i do sousedních zemí. Odhaduje se, že asi 3 miliony syrských obyvatel žijí v těžko dostupných místech s omezeným přístupem k humanitární pomoci. Mezi tato území patří například oblasti v Damašku, venkov v okolí Damašku, Aleppo, Hassakeh, Dar'a a Homs. Podle OSN se počet Syřanů, kteří potřebují humanitární pomoc, dramaticky zvyšuje, což potvrzují statistické údaje z června 2013, kdy humanitární pomoc potřebovalo 6,8 milionů Syřanů, a z února tohoto roku, kdy ji potřebovalo již uvedených 9,3 milionů lidí. Podobně, OSN odhaduje, že předchozí počet 4 250 000 vnitřně vysídlených osob se zvýšil na více než 6,5 milionu a každým dalším násilným dnem se toto číslo zvyšuje. Partneři ECHO upozorňují na situaci mimořádně velkého počtu lidí v nouzi, kteří žijí v nepřístupných oblastech v obležení. V současné době existuje téměř 2,5 milionu

⁶⁹ REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND TO THE COUNCIL: Annual Report on the European Union's Humanitarian Aid and Civil Protection Policies and their Implementation in 2012. COM/2013/658 final. 2013. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/files/media/publications/annual_report/2012/COM_2013_658_en.pdf, str. 6 - 9

⁷⁰ 21. příloha (Krise v Sýrii – vnitřní vysídlení osob a syrští uprchlíci v oblasti)

uprchlíků (registrovaných a čekajících na registraci) v Jordánsku, Libanonu, Turecku, Iráku, Egyptě a severní Africe a počet se zvyšuje každý den.⁷¹

Rostoucí zájem je také o uprchlíky, kteří žijí v Sýrii (palestinské, irácké, afghánské, Somali a súdánské), jejichž zranitelnost roste. Konflikt se stále více dotýká skupiny obyvatel, jako jsou Kurdové a Palestinci. Palestinci jsou stále hojněji vtahováni do konfliktu a je hlášeno mnoho úmrtí. Mnozí Palestinci jsou v Sýrii vysídleni nebo uprchli ze země. UNRWA uvádí, že téměř všichni z 540 000 palestinských uprchlíků ze Sýrie nyní potřebují humanitární pomoc.

Povaha a rozsah humanitární potřeby jsou velmi důležité ve všech částech země, ať už jsou pod kontrolou vlády, opozice nebo se jedná o sporné oblasti. Podstatná je záchrana životů. Léčba a evakuace raněných, stejně jako zajištění pitné vody a potravin, zdraví, přístřeší, kanalizace a hygieny jsou hlavními prioritami. Ochrana hraje v konfliktu ústřední roli. Jsou hlášena velmi vážná obvinění ze zneužívání páchaných na ženách a dětech, neustálé zprávy o bezohledných vraždách a mimosoudních zatčení a dokonce i použití chemických zbraní (v roce 2013). Dramaticky vzrostly ceny potravin a o dostupnost zásob je stále větší a větší zájem v mnoha částech Sýrie. Množí se zprávy o rostoucím počtu obyvatel na pokraji vyhladovění v oblastech, které jsou v obležení. Je důležité podotknout, že úmyslné vyhladovění populace je válečný zločin. Stav nezlepšuje ani fakt, že přístup pro humanitární pomoc v Sýrii se stává stále nejistějším a situace se zhoršuje i ohledně bezpečnosti a komplikovanosti správních a provozních omezení.

Dalším problémem je zaručení bezpečnosti humanitárním pracovníkům, jelikož útoky na ně pokračují v nezmenšené míře (dosud 34 dobrovolníků SARC⁷² a 14 zaměstnanců OSN bylo zabito, sanitky a vozidla OSN jsou stále napadána a humanitární pracovníci unášeni). Proto zůstává důraz kladený na bezpečnost a ochranu humanitárních pracovníků i operací stále velmi vysoký ve všech částech Sýrie. V posledních několika týdnech se dále zhoršila i bezpečnostní situace za

⁷¹ 20. příloha (Přehled krize v Sýrii)

⁷² SARC, Inc. je organizace, která pomáhá obětem domácího a sexuálního násilí a usiluje o společnost bez zneužívání a strachu. Její filozofie se opírá o přesvědčení, že zneužívání moci a kontroly má destruktivní účinky na vztahy v naší společnosti a není omezena na zneužívání moci a kontroly jen mezi jednotlivci, jejichž následkem je domácí násilí a sexuální zneužívání. Tyto osobní tragédie považuje za příznaky kulturních postojů, přesvědčení a hodnot naučených a užívaných nejen na individuální úrovni ale i institucionální.

hranicemi, a to jak v Libanonu, tak v Iráku, což je důvod k vážným obavám. Celkový počet uprchlíků prchajících ze Sýrie se zvýšil více než čtyřnásobně v roce 2013 a v současnosti dosahuje téměř 2,5 milionu. Toto číslo stále roste, stejně jako roste nepřátelství uvnitř země.

Důležité je také v rámci humanitární pomoci věnovat pozornost dětskému zdraví, a proto byla vypracována strategie regionální reakce na vypuknutí obrny. Za koordinace ministerstva zdravotnictví, WHO a UNICEF⁷³, vypukla synchronizovaná očkovací kampaň, která byla zacílena na 23 milionů dětí mladších pěti let. Očkovací kampaně se týkají Sýrie i okolních oblastí (Egypt, Irák, Jordánsko, Libanon, Palestina i Turecko) a celkový rozpočet se odhaduje na výši 39 milionů \$. Komise již, prostřednictvím svého rozpočtu na humanitární pomoc, přidělila asi 29 milionů € na vodní a kanalizační projekty uvnitř Sýrie, které jsou zvláště důležité pro prevenci šíření nemocí, včetně dětské obrny. Nadto došlo ke schválení finančních prostředků vynaložených na zdravotní péči ve výši 27 milionů €, z nichž 13,5 milionů € bylo přiděleno WHO. Část těchto peněz pak byla speciálně určena na kampaň proti obrně. Komise je v případě potřeby připravena zvýšit svou podporu a poskytnout další finanční prostředky, konkrétně přidělené na očkovací kampaň proti dětské obrně.

Za účelem dohodnout se na dalších konkrétních krocích na reakci ohledně humanitární krize v Sýrii a sousedních zemích, se uskutečnilo v prosinci 2013 zasedání ECHO za účasti ředitelů z agentur OSN, Mezinárodního výboru Červeného kříže a několika dárcovských zemí. Zasedání se účastnili: komisařka Georgieva, Valerie Amos, generální podtajemník OSN pro humanitární záležitosti a koordinátor humanitární pomoci, Ertharin Cousin, výkonný ředitel Světového potravinového programu OSN, Antonio Guterres, vysoký komisař OSN pro problematiku uprchlíků, a Anthony Lake, výkonný ředitel Dětského fondu OSN. Všichni tyto účastníci podepsali na zasedání prohlášení, které vyzývá k rozhodné akci a intenzivnějšímu přístupu k humanitární pomoci Sýrii a jejímu financování. Prohlášení bylo prezentováno na slyšení v Evropském parlamentu, které následovalo po setkání.

⁷³ WHO – Světová zdravotnická organizace, UNICEF - Dětský fond OSN – UNICEF, hlavní světová organizace pro pomoc dětem, trvale pracuje ve více než 190 zemích.

Dne 16. prosince 2013 pak zahájilo OSN největší výzvu ve své historii se záměrem splnit zrevidovaný plán, který je odpovědí syrské vládě i přepracovaný plán, který je odpovědí na regionální úrovni. Cílem je poskytnout celkem 6,5 miliardy dolarů na humanitární pomoc Sýrii a sousedním zemím. Oba plány zahrnují neuspokojené požadavky z předchozích verzí:

- Revidovaný plán jakožto odpověď na humanitární pomoc Sýrii: šestá revize (zveřejněna 17. prosince 2013) vyžaduje 2,27 miliard US\$ na celý rok 2014 a předpokládá pokračující humanitární potřeby a ve velkém měřítku posunutí uvnitř země. Aktuální odhadované počty příjemců jsou: 9.300.000 lidí v nouzi, včetně 6,5 milionu vysídlených.
- Revidovaný regionální syrský plán odezvy (Libanon, Jordánsko, Turecko, Irák a Egypt): šestá revize je založena na projekcích dlouhodobých humanitárních potřeb a rozsáhlém vysídlení do sousedních zemí v průběhu roku 2014. Tento plán vyžaduje ke svému naplnění částku ve výši 4.26 miliard US\$ a jeho cílem je poskytnout pomoc jak uprchlíkům, tak hostitelským komunitám. Tato nejnovější žádost představuje plány na podporu více než 100 partnerských organizací - agentur OSN, národních a mezinárodních nevládních organizací - které spolupracují na řešení potřeb syrských občanů.

Oddělení Komise pro humanitární pomoc je v pravidelném a častém kontaktu s hlavními humanitárními subjekty (agentury OSN, Mezinárodním výborem Červeného kříže, nevládními organizacemi). Komise také aktivně poskytuje členským státům informace a rady ohledně humanitární situace v zemi. Prostřednictvím své sítě humanitárních expertů, získává informace rychle a pravidelně.⁷⁴

7.2 Ukrajina

Ukrajina je největší evropskou zemí, která velkou část minulého století sdílela společnou historii s Ruskem a dalšími zeměmi Sovětského svazu. V roce 1991 proběhlo na Ukrajině referendum ohledně nezávislosti, ve kterém svůj souhlas projevilo 90,3% populace. Nicméně se tímto ale nestala nezávislou zemí,

⁷⁴ Syria Crisis: ECHO Factsheet. European Commission: Humanitarian Aid and Civil Protection [online]. 2014. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria_en.pdf, str. 1-4

stále zůstávala významným obchodním partnerem Ruska. Velmi silný vliv Ruska se nejvýrazněji projevoval ve východní části Ukrajiny, která je více industriální.

Jedním ze základních problémů Ukrajiny byla a je i nadále nerozvinutá občanská společnost, dalším pak byl nevyjasněný vztah mezi prezidentem a premiérem, což vedlo k upevňování kontroly prezidenta nad exekutivou, legislativou i soudnictvím na úkor parlamentního systému. Evropská unie se proto snažila podporovat reformy v zemi, aby zamezila porušování demokratických norem, lidských práv a základních svobod.

Prvním zásadním okamžikem důležitým pro formování vztahů mezi Ukrajinou a Evropskou Unií je podepsání Dohody o partnerství a spolupráci v roce 1994. Cílem této dohody, jež měla platnost deset let, bylo zejména zaručení dodržování demokratických principů a ochrany lidských práv. Spolupráce se dále prohlubovala s rozvíjejícími se politickými změnami na Ukrajině. Oranžová revoluce na straně Ukrajiny a východní rozšíření EU podpořili další spolupráci, zvláště v rámci Evropské politiky sousedství. Významná je pro Ukrajinu účast ve Východním partnerství, které výrazně podporuje hlubší integraci. Další důležitou smlouvou je Akční plán, jehož nejpodstatnějším následkem bylo přistoupení Ukrajiny do WTO⁷⁵. Původně měla být tato dohoda nahrazena Asociační dohodou, čemuž však stále bránily protahující se jednání i politická situace na Ukrajině v posledních letech.⁷⁶

Jak vyplývá z výše uvedeného, je situace na Ukrajině velmi složitá, i v případě, že se nezabýváme nedávným přičleněním Krymu, její bývalé autonomní oblasti, k Rusku⁷⁷. Země se zmítá v hluboké státní krizi a je nezpochybnitelné, že bude potřebovat politickou ale i nemalou finanční podporu. Úřadující ukrajinský ministr financí Jurij Kolobov odhadl výši potřebné zahraniční pomoci na 35 miliard dolarů. Jako jednu z možností, jak by Ukrajina

⁷⁵ Světová obchodní organizace - je jedinou globální mezinárodní organizací zabývající se pravidly obchodu mezi národy. Jejím středem jsou dohody WTO, vyjednané a podepsané velkým množstvím obchodních národů z celého světa a ratifikované v parlamentech těchto zemí. Cílem je pomoci výrobcům zboží a služeb, vývozcům a dovozcům vykonávat svou činnost.

⁷⁶ STEHLÍK, Václav, Ondrej HAMULÁK a Robert ZBÍRAL. Studie z práva vnějších vztahů Evropské unie [online]. 2012. Dostupné z:

http://www.academia.edu/2939875/HUMANITARNI_POMOC_EU, str. 79 - 85

⁷⁷ Smlouvu o přistoupení Krymu k Ruské federaci čeká posouzení ruským ústavním soudem a ratifikace v ruském parlamentu. Ukrajina považuje odtržení Krymu za protiprávní akt a její názor sdílí i Západ.

mohla získat potřebné prostředky pro modernizaci ukrajinské ekonomiky, nezbytné reformy a přidružení země k Evropské unii, navrhl zorganizovat velkou mezinárodní dárcovskou konferenci, které by se účastnili EU, USA, Polsko, MMF⁷⁸ a další státy i organizace. Koordinovat finanční pomoc Ukrajině s Mezinárodním měnovým fondem, členskými i nečlenskými státy a dalšími zeměmi bude ze strany EU evropský komisař pro ekonomiku Olli Rehn, který byl zvolen na mimořádném zasedání členy Komise.

Vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Catherine Ashton vydala prohlášení, ve kterém vyjádřila plnou podporu Ukrajině a ekonomickou i politickou podporu stability označila za okamžitou prioritu. Eurokomisař Rehn vyjádřil svou podporu návrhu ukrajinského ministra financí ohledně uspořádání dárcovské konference. Ukrajina má tedy bezesporu podporu Evropské unie.⁷⁹

Na počátku března došlo ke schválení finančního balíčku v hodnotě 11 miliard eur (asi 300 miliard Kč) pro Ukrajinu. Ten obsahuje kromě celkem tří miliard eur z prostředků samotné unie osm miliard eur (asi 216 miliard Kč) z půjček Evropské investiční banky (EIB) a Evropské banky pro obnovu a rozvoj (EBRD). Součástí balíčku je i půjčka ve výši jedné miliardy eur (asi 27 miliard Kč), která doplní už dříve schválených 610 milionů eur (asi 16,5 miliardy Kč). Obě částky jsou Ukrajině poskytovány v rámci stejného programu „unijní makrofinanční pomoci“. Tento program je určený pro partnerské země EU, které mají finanční potíže. Následovat budou pravděpodobně další finanční prostředky (v dubnu či květnu), které již však budou poskytovány v rámci rozvojové pomoci, jejíž celková výše by měla dosáhnout asi 1,4 miliardy eur (skoro 38 miliard Kč).⁸⁰

Poskytnutí finanční pomoci má samozřejmě i své podmínky, které musí Ukrajina splnit, mimo jiné dohodu o její spolupráci s Mezinárodním měnovým fondem. Dne 21. 3. 2014 došlo na summitu v Bruselu k podepsání politických

⁷⁸ Mezinárodní měnový fond je mezinárodní organizace přidružená k OSN, jež si klade za cíl usnadňovat mezinárodní měnovou spolupráci, podporovat stabilitu směnných kurzů a prostřednictvím půjček podporovat státy, jež zažívají hospodářské potíže.

⁷⁹ Pomoc Ukrajině bude za EU koordinovat Rehn. Euroskop.cz: Věcně o Evropě [online]. 2014. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8956/23651/clanek/pomoc-ukrajine-bude-za-eu-koordinovat-rehn/>

⁸⁰ EU dnes rozhodne o půjčce miliardy eur pro Ukrajinu. Euroskop.cz: Věcně o Evropě [online]. 2014. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8956/23794/clanek/eu-dnes-rozhodne-o-pujcce-miliardy-eur-pro-ukrajinu/>

kapitol Dohody o přidružení mezi EU a Ukrajinou. O případném podpisu asociační dohody s EU se bude jednat až s ukrajinskou vládou, jež vzejde z nových voleb. Následuje stručný obsah nejdůležitějších kapitol Dohody o přidružení mezi EU a Ukrajinou:

- PREAMBULE zahrnuje vybraný výčet nejdůležitějších oblastí vzájemných vztahů a odkaz na společně sdílené hodnoty - demokracii, respektování lidských práv a základních svobod, právní stát. Ukrajina je zde uznávána jako evropská země se svojí historií a hodnotami sdílenými s Evropskou unií. Oceňuje evropské aspirace Ukrajiny. Preambule také zdůrazňuje, že politické přidružení a hospodářská integrace Ukrajiny a EU závisí na rozvoji a provádění reforem nevyhnutelných k prosazování uvedených hodnot.
- HLAVA I obsahuje obecná ustanovení a definuje obecné principy vzájemné spolupráce, pokud jde o přidružení. Těmito principy jsou demokratické zásady, respektování lidských práv a základních svobod a právní stát. Dále sem řadí respektování suverenity a územní integrity, nedotknutelnost státních hranic a nezávislosti a boj proti šíření zbraní hromadného ničení. V neposlední řadě mezi obecné principy patří tržní ekonomika, dobré vládnutí, boj proti korupci, organizovanému zločinu a terorismu a podpora udržitelného rozvoje a multilateralismu.
- HLAVA II – tato hlava se zabývá politickým dialogem a reformami, politickým přidružením, spoluprací a sblížováním v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky. Věnuje se rozšiřování spolupráce v oblastech společné zahraniční, bezpečnostní a obranné politiky. Přičemž by se tato spolupráce měla v první řadě zaměřovat na:
 - posilování mezinárodní stability a bezpečnosti založené na účinné multilaterální spolupráci
 - spolupráci v oblasti mezinárodní bezpečnosti a krizového řízení
 - zajištění míru, bezpečí a stability na evropském kontinentě
 - prosazování míru a mezinárodní spravedlnosti prostřednictvím ratifikace Mezinárodního trestního tribunálu
- HLAVA VII shrnuje institucionální, obecná i závěrečná ustanovení. Zřizuje summit EU-Ukrajina, který definuje jako nejvyšší úroveň vzájemných kontaktů, dále zřizuje Radu přidružení pro setkávání

ministrů a Výbor pro přidružení jako pomocný pracovní orgán rady. Zřizuje Parlamentní výbor pro přidružení jako platformu pro setkávání zástupců Evropského parlamentu, národních parlamentů členských států EU a ukrajinského parlamentu. Zřizuje také Platformu občanské společnosti za účelem podpořit občanskou společnost a setkávání jejích zástupců. Zavádí postupné sbližování právního rámce Ukrajiny s právním rámcem EU.⁸¹

⁸¹ Co obsahují politické kapitoly dohody s Ukrajinou. Euroskop.cz: Věcně o Evropě [online]. 2014. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8956/23810/clanek/co-obsahuji-politicke-kapitoly-dohody-s-ukrajinou/>

8 Účelnost, efektivita a další sporné otázky humanitární pomoci a rozvojové spolupráce

8.1 Obecný úvod do problematiky

Pro zhodnocení efektivity a určení, zda se humanitární pomoc a rozvojová spolupráce využívá účelně, je důležité připomenout příklady některých zemí, kterým byla tato pomoc poskytována v minulosti, poněvadž zahraniční pomoc, zahrnujíc jak humanitární tak rozvojovou pomoc, dosáhla v různých dobách mnohých úspěchů, ale i významných neúspěchů. Země jako Botswana a Jižní Korea v 60. letech, Indonésie v 70. letech, Bolívie a Ghana na konci let 80., Uganda a Vietnam v 90. letech se její pomocí dostaly z krizové situace do stavu mohutného rozvoje. Zahraniční pomoc přispěla v těchto zemích významnou měrou k hospodářské transformaci, zformování rozvojové politiky a zlepšení životních podmínek milionů lidí. Na této pomoci se podílelo mnoho subjektů na základě bilaterálních i multilaterálních smluv.

Opačným případem je například Demokratická republika Kongo, do které se posílají finanční prostředky po desetiletí, ale bohužel spíše podporují nekompetenci, korupci a nevhodnou politiku vlády. Dalším příkladem je Tanzanie, kam byly v průběhu dvaceti let postupně darovány finanční prostředky v hodnotě kolem dvou miliard dolarů na výstavbu cest, které však nebyly dostatečně udržovány a docházelo tak rychleji k jejich ničení než opětovnému vybudování.⁸²

Mnoho studií z oblastí humanitární pomoci a rozvojové spolupráce vyzývá k zamyšlení se nad jejím poskytováním, účelností a efektivitou. Obecně lze říci, že ze studií vyplývají následující závěry:

- Finanční pomoc je efektivní poskytovat jen v případě vhodného politického prostředí.
- Pro snížení chudoby obyvatel rozvojových zemí jsou stavebním kamenem funkční politické i ekonomické instituce.
- Efektivně poskytovaná pomoc doplňuje soukromé investice.

⁸² HALAXA, Petr. *Zahraniční pomoc ve vztazích vyspělých a rozvojových zemích*. 20 s. Dostupné z: prg.xf.cz/kniha/kap-Halaxa.doc, str. 15

- Rozvojová pomoc je poskytována za účelem posílit schopnost přijímací země efektivně zabezpečit fungování veřejného sektoru.
- Pro kvalitní fungování veřejného sektoru je podstatná i aktivita občanské společnosti.
- Reformám může napomoci i pomoc za velmi nepříznivých podmínek v případě, že je realizována trpělivě a uplatňováním dobrých nápadů.

Z výše uvedeného pak vyplývá, že finanční pomoc je efektivní posílat do chudých zemí jen v případě, že v zemi funguje vhodným způsobem ekonomický management. Podpora politických reforem je pak účelná v zemích, kde existuje vůle dané reformy provádět. V obou případech, jak finanční pomoci, tak politické podpory, je nutné přizpůsobit činnost podmínkám a situaci v dané zemi a v případě nutnosti, když nefungují tradiční postupy, je zapotřebí hledat nové alternativní přístupy pro poskytování pomoci postiženým zemím.⁸³

8.2 Humanitární dilemata

Dalším důležitým hlediskem je činnost humanitárních pracovníků přímo v terénu. Tito pracovníci jsou často postaveni před závažná rozhodnutí. Nejpodstatnější z těchto rozhodnutí shrnul, pomocí zkušeností Mezinárodního výboru Červeného kříže, britský vědec a publicista Hugo Slim:

8.2.1 Spolupachatelství

V některých případech stojí humanitární organizace před volbou, zda pomoci, i přesto, že konkrétní pomoc v dané situaci je v podstatě podílením se na vesměs nehumanitární okolnosti. Mezi nejznámější příklady „spolupachatelství“ patří například situace v Bosně, kdy některé organizace považovaly za správné přestěhovat obyvatelstvo v případě nebezpečí do náhradních, bezpečnějších úkrytů. Tímto přesunutím se ale svým způsobem podílely na extrémistických deportačních plánech a politice tzv. etnických čistek. Dalším příkladem je situace ve východním Zaire, kde byli v letech 1994-96 postavené velké tábory pro uprchlíky ze Rwandy. Tady byli humanitární pracovníci nuceni rozhodovat mezi pomocí lidem, kteří byli v mnoha případech zodpovědní za hromadné vraždění nebo ponechat bez pomoci další stovky tisíc lidí.

⁸³ *European Community: Development Assistance Committee* [online]. OECD, 2002. Dostupné z: <http://www.oecd.org/development/pcd/1935386.pdf>, str. 138 - 144

8.2.2 Legitimizace

Dalším dilema je možnost nechtěného legitimizování násilí. Kupříkladu Mezinárodní výbor Červeného kříže řešil v Kolumbii problém, zda jeho činnost, která směřovala na pomoc uneseným občanům, vlastně tyto únosy „nenormalizuje“ a nedělá z praxe únosů „normální“ obchodování. Vyskytují se četné podobné situace, ve kterých humanitární pracovníci upřednostňují přístup k obětem před samotným vyšetřováním a postihováním válečných zločinů, čímž nechtěně podporují vytvoření atmosféry beztrestnosti. Před dilema postavila humanitární organizace i invaze do Iráku, neboť tím stály před otázkou, jak se podílet na humanitární pomoci v dané oblasti, ale nedávat tím souhlas s celou akcí.

8.2.3 Negativní dopad

Velkým problémem je možný negativní potenciál humanitární pomoci, ke kterému může dojít díky špatnému odhadu situace, v momentě kdy je oblast zásobena příliš velkým objemem potravinové pomoci, jež pak zapříčiní zničení lokálního trhu s potravinami. Další možností je, že se humanitární pomoci zmocní ozbrojené skupiny, které vybírají z její distribuce daň či kvůli ní dokonce zabíjejí. Negativní stránkou humanitární pomoci jsou i různé možnosti vypuknutí epidemie, které vznikají, když se ocitne na jednom místě (v uprchlickém táboře) větší množství populace v nouzi kvůli potravinové pomoci. Humanitární pomoc se může stát nebezpečnou zbraní i ve válečných konfliktech, kdy soupeřící strany používají potravinovou pomoc za účelem odlákání populace z oblastí nepřítel, aby ho připravili o přirozenou základnu.

8.2.4 Veřejná podpora versus přístup

Další významné humanitární dilema spočívá v rozhodování mezi veřejnými kampaněmi na podporu populace zmítané krizí a právem neomezeného přístupu k ní. V krizích způsobených ozbrojenými konflikty je totiž velmi často možné pouze jedno z toho. Přestože jsou si humanitární pracovníci vědomi, že veřejná kampaň má často podobné účinky jako rozdávat pomoci, může také způsobit zamezení jejich přístupu do zasažené oblasti, neboť záleží na vládních úřadech dané oblasti, jestli jim přístup umožní, omezí či úplně zakáží. Proto musí velmi pečlivě vážit své chování i výpovědi a musí být obezřetní i při popisování některých skutečností. Přitom je snaha o přitáhnutí mezinárodní

pozornosti ke konkrétním humanitárním krizím nebo lobbování za určitý mezinárodní zásah podstatnou součástí moderní humanitární pomoci.

Mnohé humanitární organizace se snaží jak získávat potřebnou pozornost, tak usilují o mezinárodní zásahy a zároveň i poskytují humanitární pomoc přímo v terénu v zasažených oblastech. V některých případech je ale třeba zvolit pouze jednu z možných variant pomoci, zejména se jedná o situace, kdy není možná práce v terénu kvůli velmi špatné bezpečnosti situace či odmítavému postoji vlád hostitelských zemí. V takových případech se pak zaměří na veřejné kampaně. Za jiných okolností omezí své vystupování na veřejnosti a diskrétně věnují péči obětem konfliktu.⁸⁴

8.3 Účelnost, efektivita a další sporné otázky humanitární pomoci a rozvojové spolupráce z pohledu EU

Z důvodu efektivnějšího fungování a větší transparentnosti předkládá každý rok Evropská komise Evropskému parlamentu výroční zprávu o poskytování humanitární pomoci do zahraničí. V každé zprávě jsou shrnuty jednotlivé operace, informace o partnerech, kteří se na daných operacích podíleli, a přehled vyhodnocení jednotlivých projektů. Evropská komise vydává i celková vyhodnocení svých operací za určité období, v nichž uvádí celkové výše vynaložených prostředků za jednotlivé roky, jejich účel a do jaké míry se ho podařilo naplnit.

Dle údajů, které Evropská komise zveřejnila, se od roku 1993 do 2012 střídavě snižoval a zvyšoval roční rozpočet ECHO, přičemž v roce 2012 přesáhla částka dvojnásobek výše rozpočtu z roku 1993⁸⁵. Převážná část těchto finančních prostředků EU, byla v roce 2012, stejně jako v předchozích letech, přidělena Africe (51%). Podstatná část finanční pomoci byla poskytnuta také na Středním východě (Sýrii a sousedních zemích), na krizi Myanmar/Barma (20%), a pro přírodní katastrofy v jihovýchodní Asii a Karibiku (15%). Nejvíce finančních

⁸⁴ PAZDERKA, Josef. Evropská unie a humanitární pomoc [online]. Dostupné z: http://www.varianty.cz/download/pdf/pdfs_51.pdf, str. 17-19

⁸⁵ 8. příloha (Přehled rozpočtů ECHO od roku 1993 – 2012). V době zpracovávání této práce nebyla ještě k dispozici výroční zpráva o poskytování humanitární pomoci za rok 2013. Proto v této kapitole pracuji s údaji zahrnujícími pouze rok 2012.

prostředků se vynakládá na potraviny (40,33%), lékařskou pomoc a podporu zdraví (13,22%), vodu a hygienická zařízení (12,04%).⁸⁶

V roce 2012 se, dle výroční zprávy Komise za toto období, humanitární organizace potýkaly s rostoucími problémy ohledně přístupu k lidem, kteří potřebují pomoc. Vlády a milice nebo ozbrojené skupiny často omezily prostor, kde bylo možné poskytnout humanitární pomoc a v některých případech ignorovaly i nejzákladnější ochranu, která by měla být zaručená v rámci mezinárodního humanitárního práva. K omezování přístupu k lidem potřebujícím humanitární pomoc docházelo nejvíce v oblastech konfliktů a tam, kde došlo k výraznému omezení aplikování zásad právního státu v důsledku politických překážek (např. Sýrie, Mali, Somálsko nebo Súdán).

V mnoha konfliktních zónách (např. Konžská demokratická republika, Somálsko, Súdán) byli humanitární pracovníci svědky obzvláště brutální metody válčení. Jednalo se o cílené zabíjení civilistů a používání sexuálního násilí jakožto válečné zbraně. Během roku 2012 se zvýšil i počet vyhánění, únosů nebo dokonce zabíjení humanitárních pracovníků. Dárci museli organizovat bezpečnější aktivity s méně riziky s ohledem na bezpečnost humanitárních pracovníků. Dalším znepokojujícím trendem se stalo vyhánění humanitárních organizací poté, co byly zbaveny vládou svého majetku, ať už formou vyvlastnění či „vypůjčení“.

Během roku byl také aktivován celkem 38krát Mechanismus civilní ochrany EU (EUCPM). Z toho 31 případů se týkalo přírodních katastrof (sněhové bouře, velmi chladné počasí, záplavy, zemětřesení, tsunami, laviny, bouře, lesní požáry), a těch zbývajících sedm se vztahovalo na katastrofy způsobené člověkem (výbuchy, znečištění moří, atd.). Na země, které fungují v rámci Mechanismu civilní ochrany EU, se aplikovalo 16 aktivací tohoto mechanismu, ostatní aktivace vyvolalo 22 jiných zemí. Pokud jde o přírodní katastrofy, byl mechanismus uplatněn v souvislosti s lesními požáry ve Španělsku, Portugalsku, Řecku, Itálii, Slovinsku, Chorvatsku, Bulharsku, Rumunsku a zemích západního Balkánu, ve spojitosti se záplavami v Bulharsku, na Komorských ostrovech, Čadu a Nigérii, a kvůli nepříznivým povětrnostním podmínkám v regionech střední a východní Evropy. EUCPM také reagoval na tropické cyklóny ve Francii (Nová Kaledonie),

⁸⁶ 2. příloha - Přerozdělení finančních prostředků jednotlivým sektorům v roce 2012

ve Spojených státech, na Filipínách, Fidži a Haiti, a zemětřesení v Itálii, Mexiku, Guatemale a Indonésii.⁸⁷

Jako součást politiky v oblasti civilní ochrany a ve spolupráci s členskými státy, Komise rovněž podporuje připravenost na katastrofy a preventivní činnost v rámci EU. To se vztahuje mimo jiné na školení personálu v oblasti civilní ochrany, rozsáhlé simulační cvičení, výměny odborníků a na projekty spolupráce v oblasti prevence a připravenosti, za účasti aktérů ze dvou nebo více členských států. V roce 2012 poskytla Komise členským státům EU a partnerům na podporu práce v terénu satelitní snímky pomocí služby GIO-EMS (GMES Initial Operations, Emergency Service Management). Tato služba začala fungovat 1. dubna 2012 a do konce roku byla využita 23krát a bylo zhotoveno více než 170 satelitních snímků pro potřeby pomoci při různých druzích katastrof i krizí.

Aby byla Evropská unie schopna vypořádat se s nároky humanitární pomoci v roce 2012, potřebovala dostatečný počet pracovníků. Jen Komise zaměstnávala tento rok 302 lidí, jenž pracovali v Bruselu na ústředí ECHO. Pro účely reagování na katastrofy v zemích, které nejsou členy EU, si Komise udržuje k dispozici svou jedinečnou síť odborníků ECHO v terénu po celém světě. K 31. prosinci 2012 čítal počet takovýchto pracovníků celkem 438 lidí (145 odborníků v terénu a 293 místních zaměstnanců), kteří pracovali v úřadu ECHO. Humanitární odborníci jsou nasazeni na místo bezprostředně po katastrofě za účelem provedení posouzení potřeb a jsou také zodpovědní za monitorování provádění humanitárních projektů financovaných EU.

Tato široká škála implementačních partnerů umožňuje EU pokrýt rostoucí seznam potřeb v různých částech světa, často ve stále složitějších situacích. Komisi řízené granty a příspěvky jsou vždy tvořené výběrem nejlepších návrhů, které obdrží daný rok. Rozpis humanitárních dohod podepsaných v roce 2012 byl následující: 47% činností prováděly nevládní organizace (118 partnerů), 44% agentury OSN (15 partnerů) a 9% mezinárodní organizace (3 partnery). Z bezpečnostního hlediska přijala Komise další kroky k posílení vlastního řídicího systému bezpečnosti. Toho bylo dosaženo jak na ústředí, tak v terénu

⁸⁷ 6. Příloha (Přehled operací EUCPM v roce 2012)

prostřednictvím lepší koordinace a spolupráce s humanitárními partnery, sledováním a navštěvováním projektů, prováděním předběžných i následných kontrol, auditů a hodnocení.

Komise investovala také čas a úsilí do několika iniciativ strategického významu. Pokračovala v jednáních s Radou a Evropským parlamentem o nových právních předpisech, o mechanismu civilní ochrany EU, jehož cílem je podporovat, koordinovat a doplňovat činnost členských států v oblasti civilní ochrany s cílem zlepšit účinnost systémů pro předcházení katastrof a systémů přípravy a reakce na přírodní a člověkem způsobené katastrofy. V této souvislosti navrhla Komise řadu inovativních změn, z nichž nejvýznamnější byly:

- vytvoření dobrovolného fondu před-angažovaných kapacit pro odezvu (od vyhledávacích a záchranných týmů přes polní nemocnice k humanitárním dodávkám). Tyto prostředky by byly dostupné pro členské státy, které se zajímají o mise Evropské unie v oblasti civilní ochrany. Proces certifikace a kvalita kritérií by se dále rozvíjela.
- ztráta procesu identifikace s možností financování konkrétních typů kapacit pro odezvu na úrovni EU;
- vzdělávací síť;
- nový přístup na podporu členských států v oblasti řízení rizika katastrof.⁸⁸

Diskuse o hranicích, funkcích a omezeních humanitární pomoci jsou neustále aktuální i mimo EU. Obecně z nich vyplývá doporučení, že pomoc musí být zaměřená na více sektorů, nejen na jeden poskytovaná s ohledem na širší aspekty dané situace. Důležité je i správné rozvržení pomoci s ohledem na jasné priority. Nejvyšší prioritou přitom samozřejmě zůstává záchrana životů, která musí být nestranná, neutrální a nezávislá, aneb dle Kodexu chování, který vznikl na konci devadesátých let minulého století spoluprací hnutí Červeného kříže s velkými neziskovými organizacemi, musí záchrana životů probíhat v souladu se základními principy humanitární etiky. K nim patří:

⁸⁸ Report From The Commission To The European Parliament And To The Council: Annual Report on the European Union's Humanitarian Aid and Civil Protection Policies and their Implementation in 2012. COM/2013/658 final. 2013. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/files/media/publications/annual_report/2012/COM_2013_658_en.pdf, str. 1-16

- respekt k místní kultuře a zvykům
- co nejširší zapojení domácích obyvatel a zvyšování jejich schopnosti ke svépomoci
- minimalizace rizikového chování místního obyvatelstva a podpora trvale udržitelného životního stylu

Humanitární etika v sobě zahrnuje vzájemný respekt, úctu k osobní důstojnosti a uznání základních sociálních a ekonomických práv lidí, zasažených humanitární krizí. Na jejím základě je nutné poskytovat humanitární pomoc nejen za cílem záchrany životů, ale i odstranění následků krize či za účelem prevence jakékoliv krize budoucí. Záchrana životů sama o sobě nestačí, jelikož staví oběti krize do role pasivního příjemce, kterého zanechává stejně zranitelného jako ve chvíli vypuknutí humanitární krize.⁸⁹

⁸⁹ PAZDERKA, Josef. Evropská unie a humanitární pomoc [online]. Dostupné z: http://www.varianty.cz/download/pdf/pdfs_51.pdf, str. 23

9 Strategie do dalších let

Evropská unie prostřednictvím Generálního ředitelství pro humanitární pomoc určila své priority pro humanitární pomoc v roce 2014 nově na základě integrovaného analytického rámce (IAF). Tento rámec zahrnuje, vedle tradičních indikátorů celkové zranitelnosti a opomíjených krizí, také komplexní analýzy vývoje na úrovni jednotlivých regionů, zemí i místních komunit. Hlavními prioritami humanitární politiky ECHO v roce 2014 jsou: zlepšování reakce na katastrofy, budování odolnosti a snižování rizik katastrof (včetně přípravy na revizi globálního akčního rámce z Hyogo pro prevenci katastrof v r. 2015), a dále zvyšování celkové účinnosti poskytnuté pomoci (zahrnující začlenění humanitárních dobrovolníků EU a reflexi transformativní agendy globálního humanitárního systému).

EU vyčlenila na realizaci humanitární pomoci v tomto roce 896 mil. EUR. Předběžně 46 % rozpočtu bude vynaloženo v subsaharské Africe (Africký roh a Sahel, obojí Súdán, Čad, Konžská DR, Středoafriická republika), 22 % na Blízkém východě (zejména pro oběti konfliktu v Sýrii, dále pro Jemen, Irák a Palestinu), 16 % v Asii (Afghánistán, Pákistán, Barma/Myanmar, středoasijské postsovětské země a jako opomíjená krize Bangladěš).⁹⁰

V oblasti rozvojové politiky bude EU dále usilovat o zmírnění až případné vymýcení chudoby, bude spolupracovat s mezinárodními organizacemi na dosahování Rozvojových cílů tisíciletí a prioritně se bude EU i nadále na tyto oblasti: vazbu mezi obchodem a rozvojem, regionální integraci a spolupráci, podporu makroekonomických politik a podporu rovného přístupu k sociálním službám, dopravu, potravinové zabezpečení a udržitelný rozvoj venkova, budování kapacity institucí.

⁹⁰Operační strategie humanitární pomoci ČR na rok 2014. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2014. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/operacni_strategie_humanitarni_pomoci_cr_4.html

10 Závěr

Evropská unie je významným globálním dárcem i zastáncem zásad dobrého humanitárního dárcovství a v oblasti humanitární pomoci i rozvojové spolupráce se neustále vyvíjí. Za posledních dvacet let došlo k velkému pokroku v obou zmíněných oblastech. Na poli rozvojové spolupráce se tak stalo především díky schválení nové rozvojové politiky Evropského společenství, restrukturalizace Evropské komise a uskutečnění souhrnné reformy rozvojové politiky. V oblasti humanitární politiky EU došlo k jejímu zefektivnění. Humanitární pomoc EU se stala více transparentní a ucelenější než dříve. Významným okamžikem byl vznik Kanceláře Evropské komise pro humanitární pomoc (ECHO) a také vznik programu DIPECHO.

Na základě shromážděných informací jednoznačně vyplývá, že ačkoliv se postupně chudoba ve světě snižuje a průměrný věk úmrtí se zvyšuje, stále je velké množství lidí, kteří potřebují humanitární pomoc, a také méně rozvinuté země, které je potřeba podpořit rozvojovou spoluprací. Přestože je EU již největším poskytovatelem zahraniční pomoci, vynakládá na tyto účely každým rokem více a více finančních prostředků a stále vylepšuje své postupy k dosažení žádoucích cílů.

Efektivitu poskytování humanitární pomoci a rozvojové spolupráce však ovlivňují i faktory, které Evropská unie či její partneři nemohou úplně ovlivnit. Mezi tyto faktory patří například zkorumpované vlády méně rozvinutých zemí, které zabavují humanitárním organizacím majetek a finanční prostředky, vyhánějí tyto organizace ze země a zabraňují tak pomoci, kterou by organizace poskytly obyvatelům této země. Dalším úskalím v této problematice jsou válečné konflikty, kdy se humanitární pracovníci nemohou dostat do oblastí, kde je humanitární pomoc potřeba, a kdy dochází k jejich únosům či vraždám. Jako velký problém tedy vidím zabezpečování akcí humanitární pomoci či rozvojové spolupráce.

Dle mého názoru je humanitární pomoc i rozvojová spolupráce již relativně dobře ukotvená ve smlouvách (zvláště od roku 1993, kdy vstoupila v platnost Smlouva o Evropské unii, která přinesla této oblasti specifickou úpravu) i v jiných předpisech či nařízeních. Otázkou zůstává, jak moc jsou tato teoretická opatření uplatňována v praxi.

11 Resumé

My master thesis is focused on the topic of Humanitarian and Development Aid of the European Union to the Non-member States. As it implies out of the name, the thesis deals with the external aid that the European Union is provided to the countries that are not its members and it is divided into several parts. At the beginning I define the elementary terms “humanitarian aid” and “development cooperation” and the term, which is closely connected, “international humanitarian law”. Later on I pay attention to the brief history of the humanitarian aid, to the basic principles of the external aid and to the introduction to the issues of the humanitarian aid and development cooperation in general. Based on that I define the kinds of humanitarian crises and the stages of humanitarian aid but also the goals of development cooperation.

A specific space is dedicated to the implementation of these two fields in the law, especially within the treaties. I describe the tools which the European Union uses in the realization of the humanitarian aid and development cooperation. I introduce the elementary institutions which bear their responsibility for the realization of the external aid and I dedicate the attention also to the partners of the European Union which deal with the realization of the external aid in the field and together I point out the treaties which ensure these relationships.

One chapter in the thesis is given to the external aid of the Czech Republic as the member state of the European Union as well as the accessing states for whose representatives. I have chosen the “popular” countries in crisis, Syria and Ukraine. Last but not least I point out the issues of usefulness, effectiveness and misusing the humanitarian aid and development cooperation. And finally at the conclusion of the thesis I outline the strategy of humanitarian and development aid of the EU in the future.

In the whole thesis I aim for providing the reader the complete unified view on the given matter and help the possible interested individuals of this topic to gain the essential data.

12 Zkratky

- AKT** - Skupina zemí Afriky, Karibiku a Tichomoří
- CSD** - Komise OSN pro udržitelný rozvoj (Commission on Sustainable Development)
- EDF** - Evropský rozvojový fond
- ECHO** - Generální ředitelství Evropské komise pro humanitární pomoc a civilní ochranu
- EU** - Evropská unie
- FAO** - Organizace pro výživu a zemědělství (Food and Agriculture Organisation)
- IFF** - Mezivládní fórum o lesích (Intergovernmental Forum on Forests)
- IHFFC** - Mezinárodní humanitární vyšetřovací komise
- IOM** - Mezinárodní organizace pro migraci (International Organization for Migration)
- LRRD** - Návaznost základní pomoci, obnovy a rozvoje (Linking Relief, Rehabilitation and Development)
- MMF** - Mezinárodní měnový fond
- OSN** - Organizace spojených národů
- SEU** - Smlouva o Evropské unii
- SFEU** - Smlouva o fungování Evropské unie
- UNHCR** - Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (United Nations High Commissioner for Refugees)
- UNICEF** - Dětský fond OSN – UNICEF
- UNRWA** - Organizace spojených národů pro pomoc a práci ve prospěch palestinských uprchlíků na Blízkém východě (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East)
- WHO** - Světová zdravotnická organizace
- WTO** - Světová obchodní organizace

13 Seznam použité literatury

A. Literatura

- ONDŘEJ J., ŠTURMA P., BÍLKOVÁ V., JÍLEK D. a kolektiv. *Mezinárodní humanitární právo*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2010, 536 s. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-807-4001-857.
- SVOBODA, Pavel. *Právo vnějších vztahů EU*. Vyd. 1. V Praze, 2010, 244 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-807-4003-523.
- PRINCOVÁ, Květoslava. *Úvod do zahraniční pomoci s důrazem na etiku jejího poskytování*. Vyd. 1. Olomouc: Caritas - Vyšší odborná škola sociální Olomouc, 2012, 121 s. ISBN 978-80-87623-04-6.
- BAAR, Vladimír. *Vnější vztahy Evropské unie: geoeconomické a geopolitické aspekty jejich makroregionální diferenciace*. Vyd. 1. V Ostravě: Ostravská univerzita, 2006. 197 s. ISBN 80-736-8142-0.
- CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. Vyd. 1. Praha, 2003, 709 s. C. H. Beck. ISBN 80-717-9804-5.
- ZEMANOVÁ, Štěpánka. *Evropeizace zahraniční politiky v oblasti lidských práv*. Vyd. 1. V Praze: Oeconomica, 2008. 240 s. ISBN 978-802-4514-024.

B. Prameny práva EU

1. V českém jazyce

- Konsolidované znění smlouvy o fungování Evropské unie. *Úřední věstník Evropské unie*. 2008, C 115/47. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/54/16334-fungovani_eu.pdf
- Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, C 83/13. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/54/16335-smlouva_o_eu.pdf
- Evropský konsensus o humanitární pomoci. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2008. Dostupné z: http://www.mzv.cz/public/1a/10/c5/795902_713061_KonsensusCesky.pdf
- Nařízení Rady (ES) č. 1257/96 ze dne 20. června 1996 o humanitární pomoci. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 1996. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31996R1257:CS:NOT>
- Aktualizované obecné zásady Evropské unie na podporu dodržování mezinárodního humanitárního práva. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2009. Dostupné z: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52009XG1215\(01\):CS:NOT](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52009XG1215(01):CS:NOT)

2. Cizojazyčné

- Communication From The Commission To The European Parliament And The Council: *How to express EU citizen's solidarity through volunteering: First reflections on a European Voluntary Humanitarian Aid Corps*.

COM/2010/0683 final. Strasbourg: European Commission, 2010. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52010DC0683>

- Framework Partnership Agreement With Humanitarian Organisations. *European Commission*. 2007. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/files/partners/humanitarian_aid/fpa/2003/fpa_en.pdf
- Report From The Commission To The European Parliament And To The Council: Annual Report on the European Union's Humanitarian Aid and Civil Protection Policies and their Implementation in 2012. *COM/2013/658 final*. 2013. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/files/media/publications/annual_report/2012/COM_2013_658_en.pdf

C. Zákony ČR

- Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí. In: *Sbírka zákonů č. 151/2010*. 2010. Dostupné z: http://www.czda.cz/editor/filestore/File/Zakon%20o%20ZRS%20151_2010.pdf

D. Jiné zdroje

1. Internetové stránky

a) V českém jazyce

- Základní přehled humanitární pomoci. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Zahraniční vztahy* [online]. 2010 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/prirucka_WFP_pro_nevladni_organizace/zakladni_prehled_humanitarni_pomoci.html
- Operační strategie humanitární pomoci ČR na rok 2014. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/operacni_strategie_humanitarni_pomoci_cr_4.html
- Humanitární pomoc ČR v souvislosti s konfliktem v Sýrii. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/humanitarni_pomoc_cr_v_souvislosti_s.html
- Sýrie: Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/syrie/smlouvy/index.html
- Česká republika poskytne dlouhodobou pomoc Ukrajině. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-03-28]. Dostupné

z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/x2014_03_12_ceska_republika_poskytne_dlouhodobou_pomoc_ukrajine.html

- Ukrajina: Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/ukrajina/smlouvy/index.html
- Humanitární pomoc. *Europa: Přehledy právní předpisů EU* [online]. 2010 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/humanitarian_aid/index_cs.htm
- Nástroj pro humanitární pomoc. *Europa: Přehledy právních předpisů EU* [online]. 2010 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/humanitarian_aid/r10001_cs.htm
- Evropská unie a Organizace spojených národů: volba multilateralismu. *Europa: Přehledy právních předpisů EU* [online]. 2014 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/foreign_and_security_policy/cfsp_and_esdp_implementation/r00009_cs.htm
- Rámcová dohoda o partnerství s humanitárními organizacemi (2008-2012). *Europa: Přehledy právních předpisů EU* [online]. 2011 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/humanitarian_aid/r10007_cs.htm
- Pomoc Ukrajině bude za EU koordinovat Rehn. *Euroskop.cz: Věcně o Evropě* [online]. 2014 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8956/23651/clanek/pomoc-ukrajine-bude-za-eu-koordinovat-rehn/>
- EU dnes rozhodne o půjčce miliardy eur pro Ukrajinu. *Euroskop.cz: Věcně o Evropě* [online]. 2014 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8956/23794/clanek/eu-dnes-rozhodne-o-pujcce-miliardy-eur-pro-ukrajinu/>
- Co obsahují politické kapitoly dohody s Ukrajinou. *Euroskop.cz: Věcně o Evropě* [online]. 2014 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8956/23810/clanek/co-obsahuji-politicke-kapitoly-dohody-s-ukrajinou/>
- Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce. *Rozvojovka* [online]. 2012 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/humanitarni-pomoc-a-rozvojova-spoluprace>
- Rozvojová politika Evropského společenství. *Rozvojovka* [online]. 2012 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/rozvojova-politika-evropskeho-spolecenstvi>

- EuropeAid. *Evropská komise* [online]. 2013 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/index_cs.htm
- Vztah Evropské unie a OSN. *EurActiv* [online]. 2014 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/link-dossier/vztah-evropsk-unie-a-osn>

b) Cizojazyčné

- Financial resources. *European Commission: Humanitarian Aid And Civil Protection* [online]. 2011, [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/funding/budget_en.htm
- EU Aid Volunteers: Commission proposes new global humanitarian initiative. *Europa.eu: Press releases database* [online]. 2013 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-980_en.htm?locale=en
- Syria Crisis: ECHO Factsheet. *European Commission: Humanitarian Aid and Civil Protection* [online]. 2014 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria_en.pdf
- European Development Fund. *European Commission: EuropeAid* [online]. 2012 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/index_cs.htm
- About the EU at the UN. *European Union and United Nations* [online]. 2014 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_9389_en.htm

2. Internetové publikace, sborníky a jiné dokumenty

a) V českém jazyce

- PAZDERKA, Josef. *Evropská unie a humanitární pomoc* [online]. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://www.varianty.cz/download/pdf/pdfs_51.pdf. Učební modul. Člověk v tísni.
- EVROPSKÁ KOMISE. *Politiky Evropské unie: Humanitární pomoc a civilní ochrana* [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2013 [cit. 2014-03-28]. ISBN 978-92-79-24393-6. Dostupné z: http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/cs/humanitarian-aid_cs.pdf.
- ČLOVĚK V TÍSNĚ. *Globální problémy a rozvojová spolupráce: témata, o která se lidé zajímají : manuál* [online]. 2. aktualizované vyd. Praha. 2008. 214 s. [cit. 2014-03-28]. ISBN 978-808-6961-552. Dostupné z: http://www.rozvojovka.cz/download/pdf/pdfs_136.pdf
- SLÁDKOVÁ, Zuzana a Katarína ŠRÁMKOVÁ. *Humanitární pomoc České republiky: Deset let z pohledu nevládních neziskových organizací* [online]. Praha, 2013 [cit. 2014-03-28]. ISBN 8888888888. Dostupné z: <http://www.fors.cz/wp-content/uploads/2014/01/Humanitarni-pomoc-CR.pdf>

- *Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 - 2017* [online]. 2010 [cit. 2014-03-28]. ISBN 0000000. Dostupné z: <http://www.czda.cz/editor/filestore/File/Koncepce%20Zahranicni%20rozvoje%20spoluprace%20na%20obdobi%202010-2017.pdf>
- STEHLÍK, Václav, Ondrej HAMULÁK a Robert ZBÍRAL. *Studie z práva vnějších vztahů Evropské unie* [online]. 2012 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://www.academia.edu/2939875/HUMANITARNI_POMOC_EU
- HALAXA, Petr. *Zahraníční pomoc ve vztazích vyspělých a rozvojových zemích*. 20 s. Dostupné z: prg.xf.cz/kniha/kap-Halaxa.doc

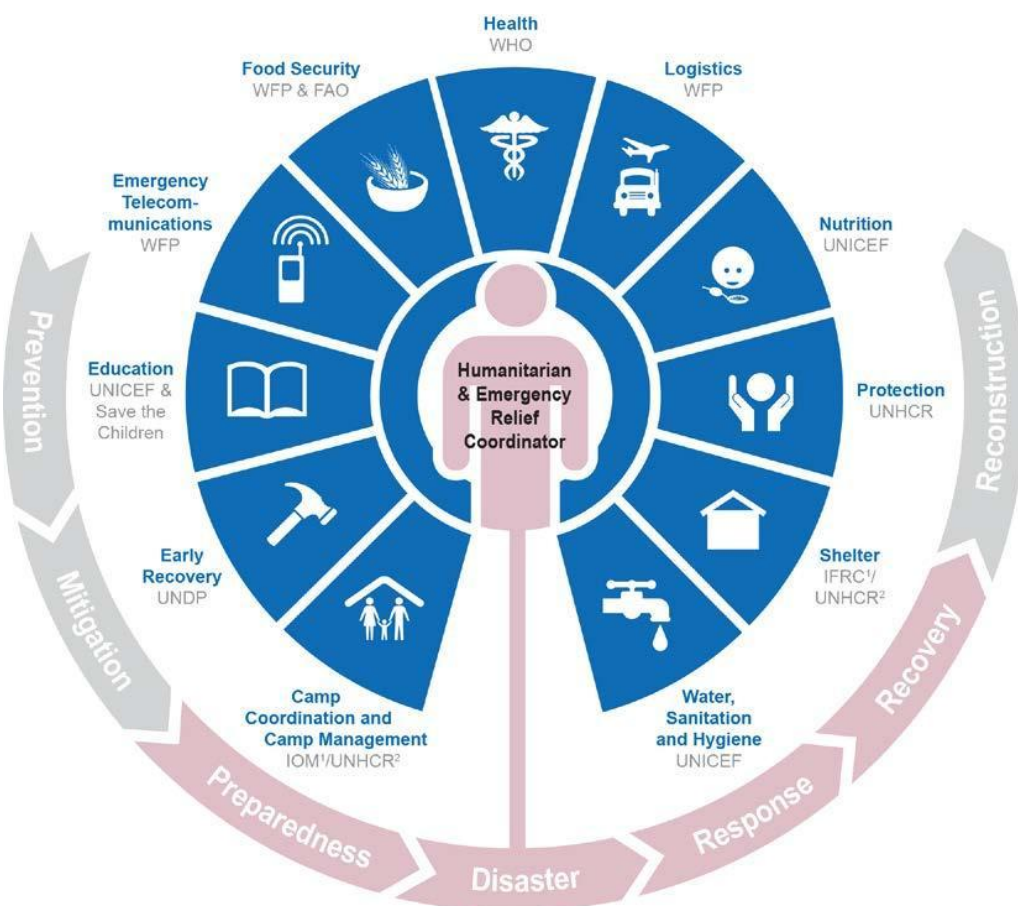
b) Cizojazyčné

- *OECD. European Community: Development Assistance Committee* [online]. 2002. 195 s.[cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/development/pcd/1935386.pdf>

14 Přílohy

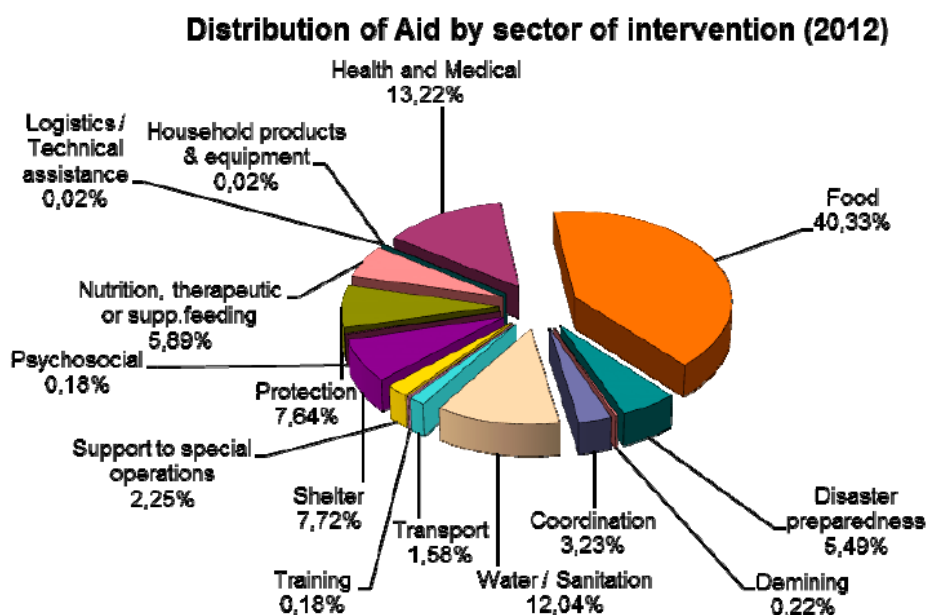
Humanitární pomoc EU

1. příloha - Sektory humanitární pomoci a mezinárodní organizace zodpovídající za jejich koordinaci

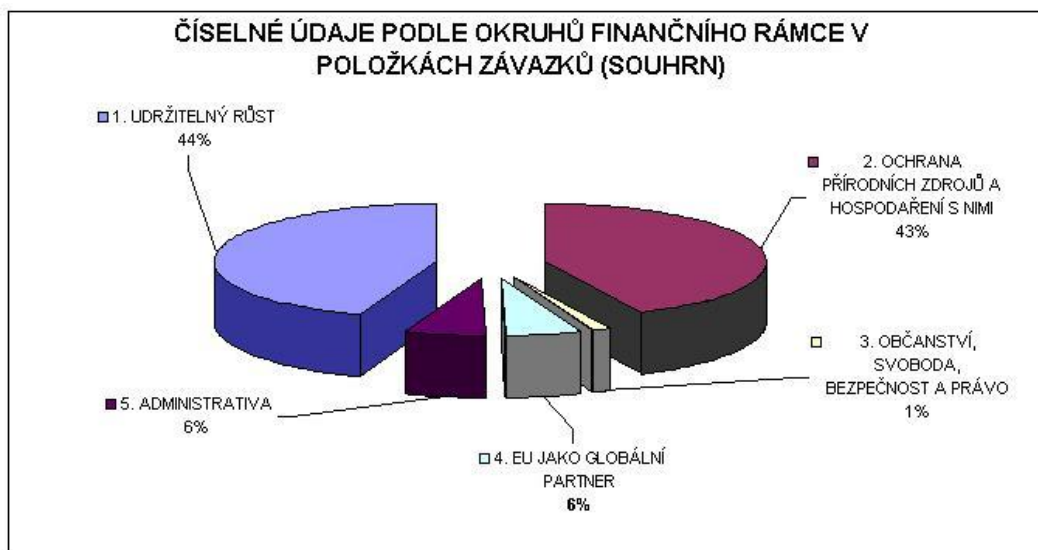
Zdroj: Humanitarian Response Clusters. Dostupné z: <http://clusters.humanitarianresponse.info/>

2. příloha - Přerozdělení finančních prostředků jednotlivým sektorům v roce 2012

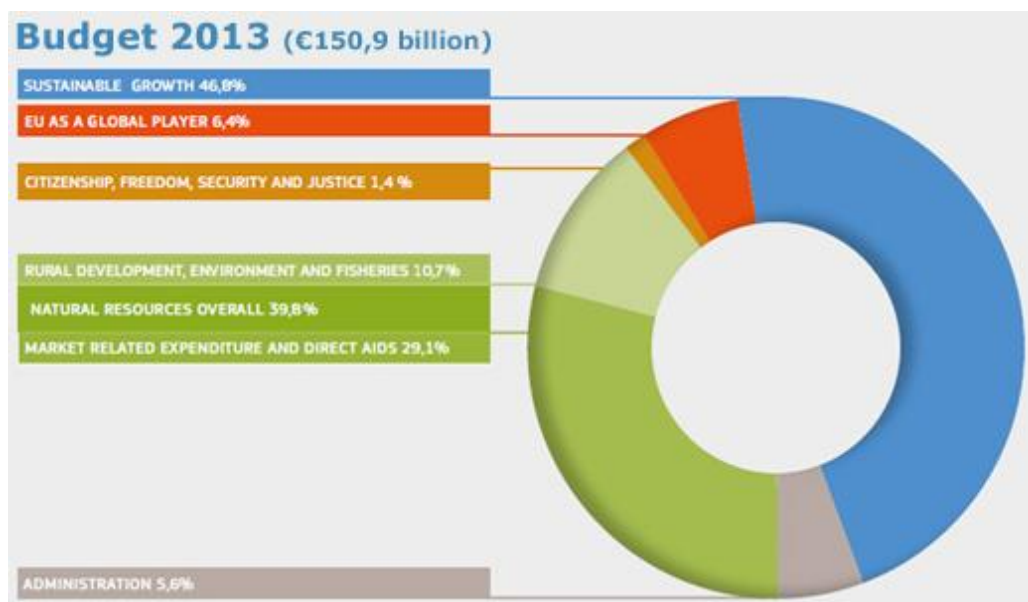
Zdroj: REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND TO THE COUNCIL - Annual Report on the European Union's Humanitarian Aid and Civil Protection Policies and their Implementation in 2012

3. příloha - Na obrázku je zobrazeno rozdělení finančních prostředků na zahraniční pomoc EU v období 2007-2013 do jednotlivých okruhů a podle procentuální výše.

Zdroj: Souhrnný rozpočet Evropské unie pro rozpočtový rok 2009.

4. příloha - Rozpočet EU za rok 2013 dle jednotlivých okruhů a procentuální výše

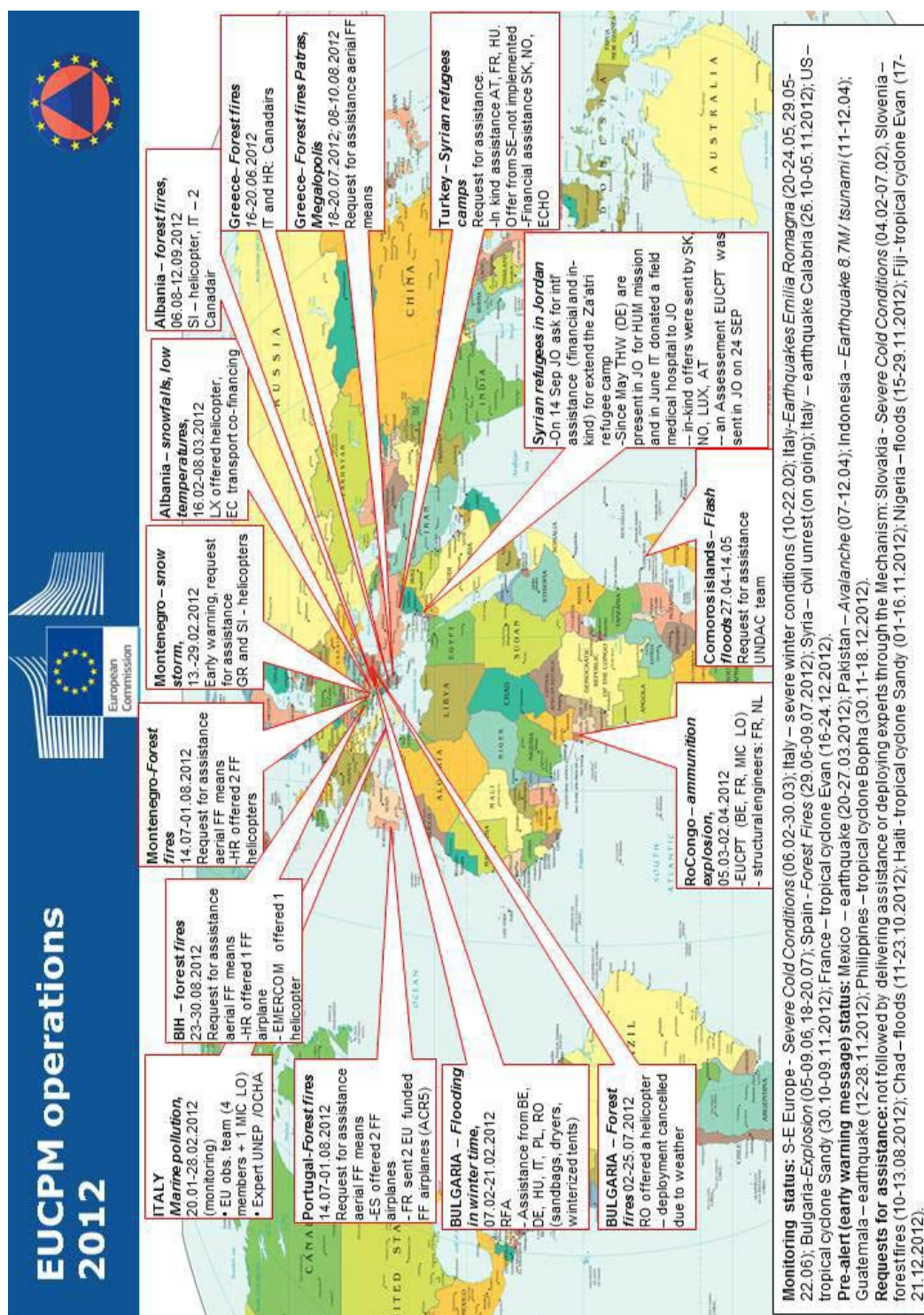
Zdroj: Development and Cooperation - EuropeAid. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/mff/eu-budget_en.htm

5. příloha - Rozpočet EU na zahraniční pomoc za rok 2012 s rozdělením finančních prostředků pro jednotlivé regiony.

Region/country	Amount	%
Africa	681	51%
Sudan & Chad	207	
Central Africa	92	
Horn of Africa	162	
Southern Africa, Indian Ocean	32	
West Africa	188	
Middle East, Mediterranean	265	20%
Middle East	255	
Mediterranean	10	
Asia, Pacific	198	15%
Central and South West Asia	110	
Central South Asia	32	
South East Asia and Pacific	56	
Latin America, Caribbean	68	5%
Latin America	30	
Caribbean	38	
Worldwide disasters	19	1%
Civil protection	27	2%
Inside the EU	21	
Outside the EU	6	
Worldwide assistance and support	86	6%
TOTAL	1 344	100 %

Zdroj: Report From The Commission To The European Parliament And To The Council - Annual Report on the European Union's Humanitarian Aid and Civil Protection Policies and their Implementation in 2012

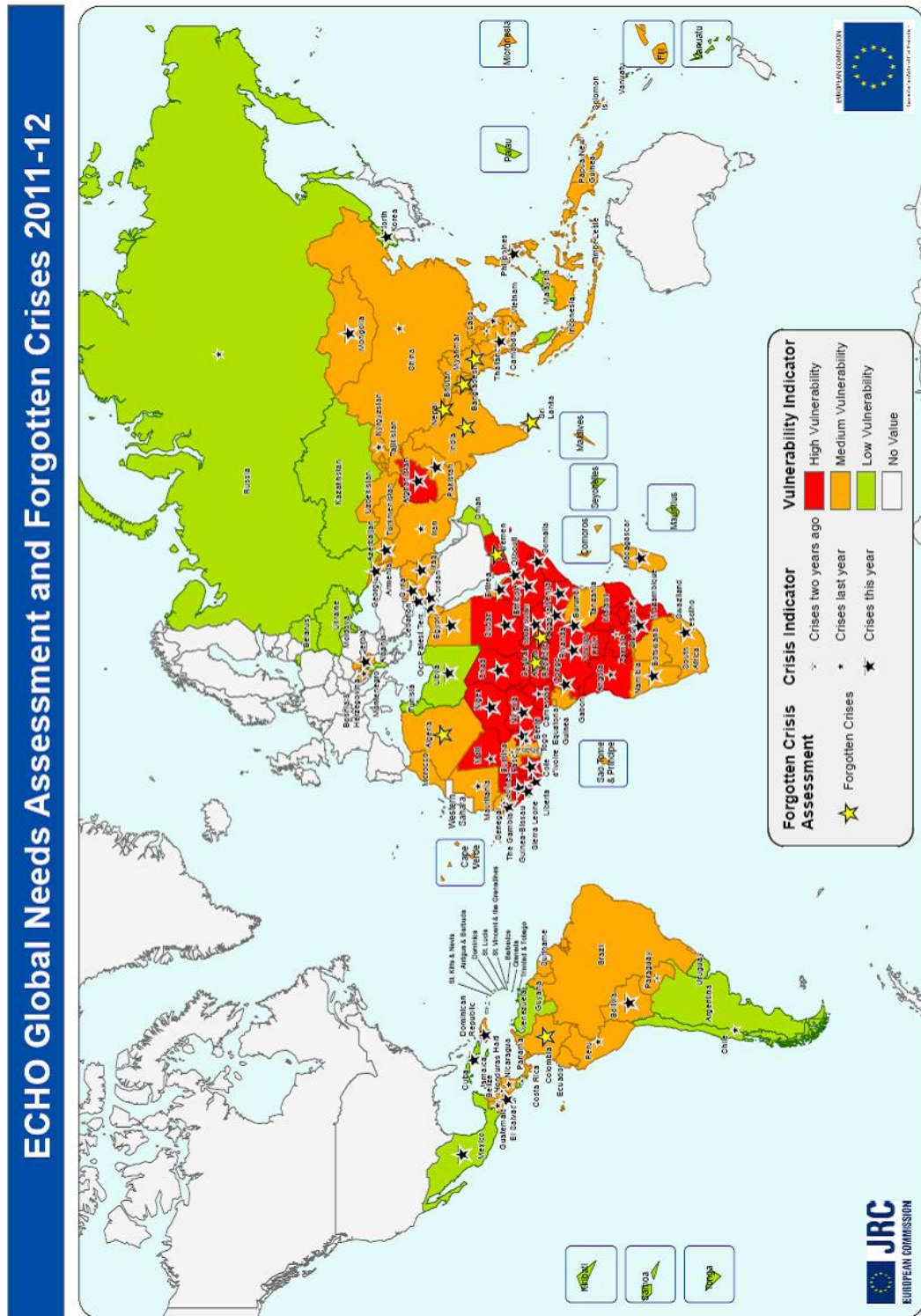
6. příloha – Přehled operací EUCPM v roce 2012 (EU Civil Protection Mechanism Operations)

Zdroj: REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND TO THE COUNCIL - Annual Report on the European Union's Humanitarian Aid and Civil Protection Policies and their Implementation in 2012

ECHO

7. příloha - Hodnocení globálních potřeb a krizí za období 2011 - 2012

Zdroj: REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND TO THE COUNCIL - Annual Report on the European Union's Humanitarian Aid and Civil Protection Policies and their Implementation in 2012

8. příloha - Přehled rozpočtů ECHO od roku 1993 - 2012

DG ECHO BUDGET 1993 - 2012 (‘000 €)								
YEAR	BUDGET COMMISSION (1)					Total	EDF	TOTAL BUDGET (Com Appr.)
	Humanitarian Aid + Disaster + Voluntary Corps	Food aid (2)	Civil Protection (4)	Em. Aid Res. (5)	Reinforcements Other			
1993	171.400			208.000	136.010	516.410	80.180	606.590
1994	266.000			212.000	21.200	499.200	263.770	762.970
1995	256.000			254.500	132.000	642.500	46.465	688.955
1996	321.500			324.000	13.870	659.470	10.380	669.850
1997	315.100			0	122.720	437.820	7.420	445.240
1998	325.100			150.000	5.113	480.213	37.387	517.600
1999	330.850			346.000	50.000	726.850	83.432	810.282
(2) 2000	471.050			0	21.410	492.460	2.850	495.310
2001	473.000			40.000	10.000	523.000	20.750	543.750
2002	441.845			80.000	0	521.845	17.475	539.320
2003	441.690			100.000	44.910	586.600	14.105	600.705
2004	490.000			0	29.184	519.184	52.228	570.412
2005	495.600			130.000	5.156	630.656	23.170	653.826
2006	485.729			140.000	7.591	643.290	28.060	671.350
2007	514.400	217.760		0	8.854	741.014	28.200	769.214
2008	528.020	223.251		177.000	10.477	939.748	0	939.748
2009	547.026	230.025		110.000	7.317	894.368	37.325	931.693
2010	561.363	235.098	36.487	208.882	42.876	1.084.717	50.050	1.134.767
2011	567.551	254.376	31.671	253.860	12.793	1.120.251	40.705	1.160.956
2012	591.048	261.690	27.291	224.782	179.612	1.273.684	70.675	1.344.359
TOTAL 1993-2012	8.604.172	1.412.091	95.449	2.959.405	860.783	13.931.280	924.617	14.856.897
AVERAGE YEARS 1993-2012	430.209	235.349	31.816	147.970	43.039	695.564	46.231	742.795
AVERAGE LAST 3 YEARS	573.321	247.018	31.816	220.968	79.427	1.159.551	53.810	1.213.361

(1) Total of chapter BT-21 (lines 2104, 210214, 217239) - As of 01.01.2004 (23.0104, 23.0204, 23.0202 & 23.0300) - As of 01.01.2010: including Civil Protection (07.04 & 18.0605)

(2) Part of the emergency reserve was transferred to the budget line 07-210. The emergency reserve line 07-210 was reduced from 548 MEUR in 1999 to 265 MEUR in 2000 and the HA was increased by 140 MEUR.

(3) Line 1006 (Humanitarian food aid) was implemented by DG AFDG and as of 2007 it was transferred to DG ECHO.

(4) From 2007 Civil Protection was implemented by DG EMU and as of 2010 it was transferred to DG ECHO.

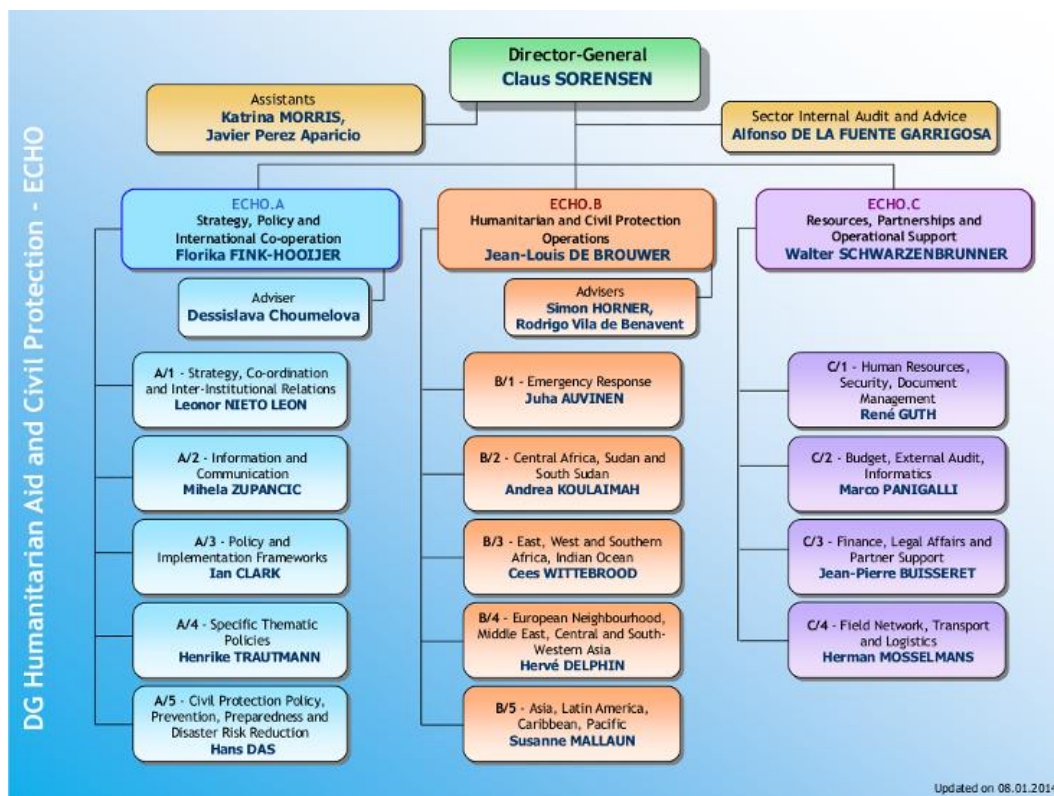
(5) In 2011, € 5 million reinforcement from the EAR has been used for civil protection operations.

(6) Out of this amount, commitments have been implemented for a total amount of EUR 1.340 million, leaving a balance of EUR 3.5 million carried over to 2013.

Zdroj: ECHO. European Commission. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/echo/files/funding/figures/budget_implementation/AnnexI.pdf

9. příloha - Hierarchie odpovědných osob za jednotlivé oblasti v ECHO v současnosti

Zdroj: ECHO. European Commission. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/files/about/ECHO-organigramme_2014_en.pdf

Země EU13 a jejich zapojení do zahraniční pomoci EU

10. příloha - Zapojení NNO ze zemí EU13 do humanitárních intervencí ECHO

	Počet partnerských smluv	Počet projektů (2004–2012)	Hodnota projektů za období 2004–2012 (v mil. EUR)
Česká republika	3	22	8,4
Maďarsko	1	0	0
Polsko	1	13	5,5
Slovensko	4	1	0,045

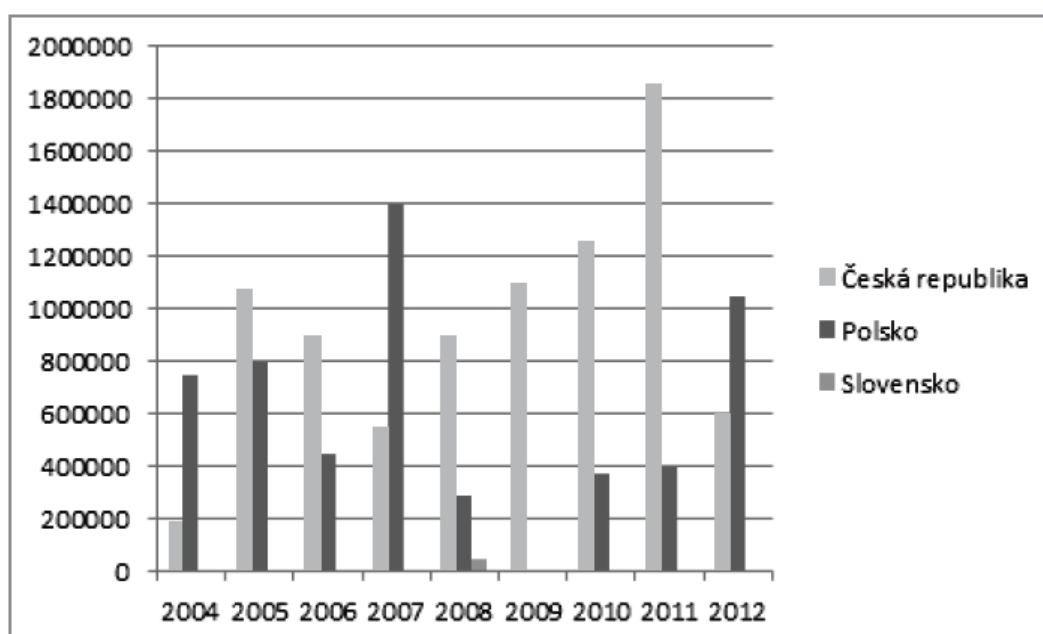
Zdroj: Humanitární pomoc České republiky: Deset let z pohledu nevládních neziskových organizací

11. příloha - Výše prostředků vybraných zemí EU13 a Rakouska poskytnutých v rámci humanitární pomoci EU v období 2004–2012 (v mil. EUR)

	Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Suma za období 2004–2012
Česká republika	0,91	6,76	3,33	2,62	3,04	3,37	3,46	2,76	2,9	29,15
Maďarsko	0,46	0,76	0,19	0,27	1,24	0,3	0,97	0,29	0,85	5,33
Polsko	0,25	0,69	1,25	1,36	1,58	0,7	1,79	3,95	3,54	15,11
Slovensko	neuveдено	1,66	0,76	1,13	1,46	0,66	0,68	0,54	0,3	7,19 (bez prostředků za rok 2004)
Rakousko	2,69	9	4,27	1,86	9,25	11,44	15,73	14,56	9,58	78,38

Zdroj: Humanitární pomoc České republiky: Deset let z pohledu nevládních neziskových organizací

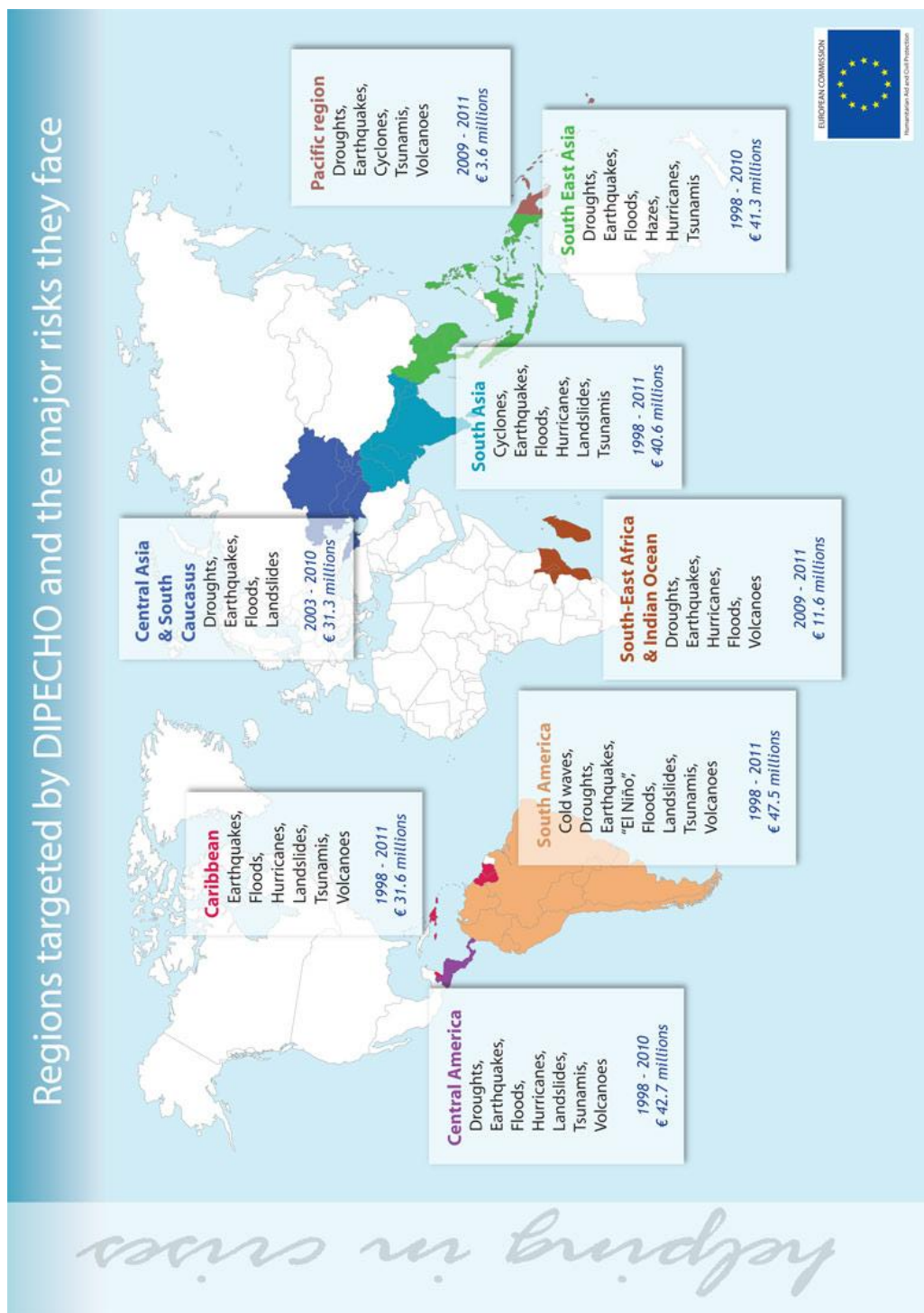
12. příloha - Hodnota intervencí českých, polských a slovenských NNO za období 2004-2012 ze zdrojů ECHO (EUR)

Zdroj: Humanitární pomoc České republiky: Deset let z pohledu nevládních neziskových organizací

Program DIPECHO

13. příloha - Jednotlivé oblasti podle programu DIPECHO a hlavní krize, kterým čelily v letech 1998 - 2011

Zdroj: DIPECHO. European Commission. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/echo/images/photos/policies/DIPECHO_map_2011.jpg

14. příloha - Přehled rozpočtů programu DIPECHO od roku 1998 - 2011

DIPECHO allocations 1998-2011	
Year	Budget (million €)
1998	8
1999	7.57
2000	7.5
2001	8
2002	8
2003	12
2004	13.7
2005	17.5
2006	19.05
2007	19.5
2008	32.3
2009	33.3
2010	34.3
2011	34.3
Total	255.02

Zdroj: DIPECHO. European Commission. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/echo/policies/prevention_preparedness/dipecho_en.htm

Česká republika jako poskytovatel humanitární pomoci

15. příloha - Přehled naplnění Operační strategie (včetně jejího střednědobého vyhodnocení)

Termín	Plánovaná částka (Kč)	Skutečné čerpání (Kč)	Konkretizace
I. čtvrtletí	16.000.000 10.000.000	13.935.000 14.999.950 (9 mil. + navýšení)	Dotační řízení: komplexní krize (Afghánistán, Barma, DRC, Etiopie, J. Súdán) Sýrie + region
II. – IV. čtvrtletí	15.000.000	19.716.336 z toho Sýrie + region: 13.566.336	Follow-up hum. pomoci 2012/výzvy OSN (Malajsie, Sýrie + Irák/Jordánsko/Libanon, Zimbabwe)
III. – IV. čtvrtletí	12.000.000	12.848.663	Účelové peněžní dary (CERF, UNHCR, UNICEF, UNRWA, WFP) + OCHA 1,25 mil. dle UV 912/2013
<i>III. čtvrtletí</i>	<i>5.000.000</i>	<i>5.500.000</i>	<i>Potravinová pomoc (Jemen, PAÚ)</i>
<i>IV. čtvrtletí</i>	<i>3.000.000</i>	<i>2.000.000</i>	<i>DRR a LRRD, odolnost (Somálsko)</i>
Průběžně	12.000.000	11.500.000	Ad hoc humanitární krize (Mali, Honduras, Středoafriická republika, Filipíny)
Celkem	73.000.000	72.999.949	

Pozn.: potravinová pomoc a odolnost/DRR byly tematickými prioritami. V tabulce jsou uvedeny kurzívou, neboť byly naplněny formou účelových peněžních darů mezinárodním organizacím (potravinová pomoc: Jemen/WFP, Palestina/UNRWA; odolnost: Somálsko/UNICEF), které jsou vykázány samostatně.

Zdroj: Operační strategie humanitární pomoci. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/c/operacni_strategie_humanitarni_pomoci_cr_4.html

16. příloha - Předběžné rozvržení čerpání humanitárního rozpočtu v roce 2014

Termín	Částka (Kč)	Způsob využití	Příjemce
I. – IV. čtvrtletí	13.000.000	Ad hoc humanitární krize	OSN, ICRC/IFRC, IOM, NGOs
I.čtvrtletí	16.000.000	Dotační řízení:	NGOs registrované
	12.000.000	- komplexní krize (Barma, Etiopie, Jižní Súdán, Sahel); - okamžitá pomoc (Sýrie + region)	v ČR
II. čtvrtletí	12.000.000	Follow-up HP 2013 (Afghánistán, Filipíny, Jemen, Konžská DR, Palestina, SAR, Somálsko, Sýrie + region)	OSN, ICRC, NGOs
III. čtvrtletí*	5.000.000	Potravinová pomoc (Jemen, Mali, Namibie, Zimbabwe)	WFP/UNICEF/NGOs
III. – IV. čtvrtletí*	12.000.000	úcelové příspěvky, CAP	CERF, OCHA, UNHCR, UNICEF, UNRWA, WFP
IV. čtvrtletí*	3.000.000	DRR aktivity, odolnost	IFRC/NGOs
Celkem	73.000.000		

*) na základě střednědobého vyhodnocení humanitárních potřeb v červenci 2014 a stavu HP rozpočtu

Zdroj: Operační strategie humanitární pomoci ČR. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/operacni_strategie_humanitarni_pomoci_cr_4.html

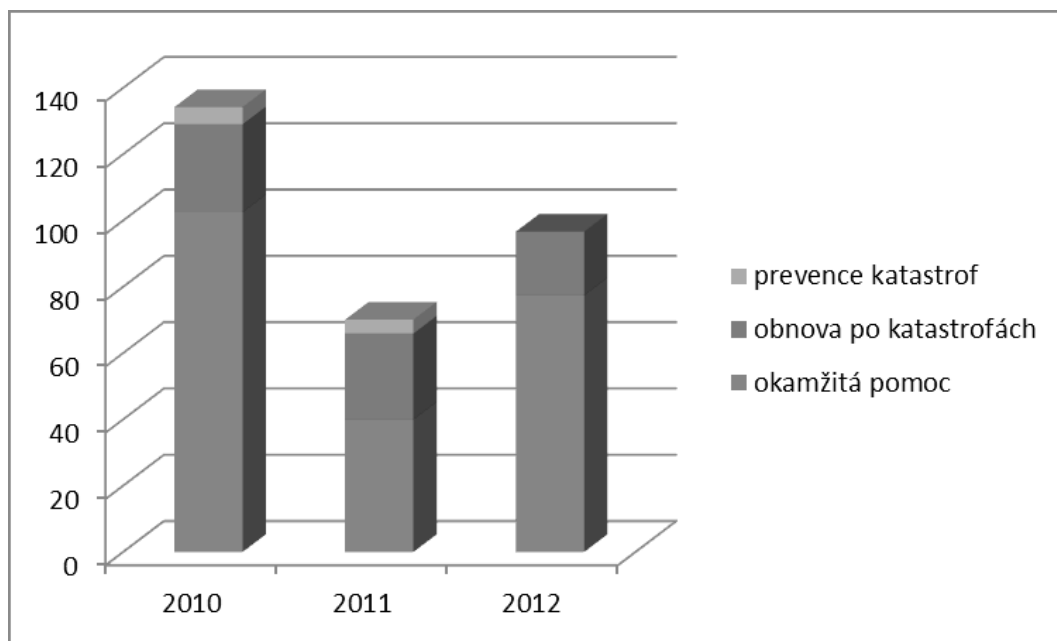
17. příloha - Přehled humanitární pomoci ČR do Sýrie + regionu v letech 2012 – 2013

Rok	Země	Projekt	Realizátor	Částka (Kč)
2012	Jordánsko, Libanon, Turecko, Irák	Syria regional response plan	UNHCR	3.000.000
2012	Sýrie	ICRC emergency appeal	ICRC	3.500.000
2012	Jordánsko	Obytné kontejnery v táboře Za'atarí	Diakonie ČCE	2.499.959
2012	Sýrie + Jordánsko, Sýrie + Turecko	Zdravotní a psycho-soc. péče pro vnitřně vysídlené obyvatelstvo	Člověk v tísni	5.000.000
2012	Jordánsko	Pomoc syrským uprchlíkům v místních komunitách	Charita ČR	2.500.000
2012	Sýrie, Libanon, PAÚ	Pomoc palestinským uprchlíkům v souvislosti s konfliktem v Sýrii	UNRWA	4.000.000
2012	Irák	Stavba vodní nádrže v uprchlickém táboře Domiz	Člověk v tísni	140.000
2012	Jordánsko	Vybudování dětského hřiště v táboře Za'atarí	UNICEF	500.000
2013	Sýrie	SOS Sýrie – urgentní pomoc obětem válečného konfliktu v Sýrii (<i>na severu</i>)	Člověk v tísni	5.000.000
2013	Jordánsko	Zajištění obuvi a oděvů pro děti v táboře Za'atarí v Jordánsku	Diakonie ČCE	5.000.000
2013	Jordánsko + Sýrie	Krize v Sýrii, naléhavá pomoc pro uprchlíky v Jordánsku a IDPs v Sýrii (<i>na jihu</i>)	Charita ČR	5.000.000
2013	Libanon	Podpora školy navštěvované dětmi syrských uprchlíků ve městě Bednayer v údolí Bekaa, Libanon	ZÚ Bejrút	2.750.000
2013	Jordánsko, Libanon,	Syria regional response plan	UNHCR, UNRWA	5.000.000

	Turecko, Irák			
2013	Jordánsko	Podpora zdravotní péče pro uprchlíky ze Sýrie	Min.zdrav.	3.000.000
2013	Irák	Podpora zdrojů obživy pro uprchlíky a navrátilce ze Sýrie v Iráku	IOM	3.000.000
	Celkem			49.889.959

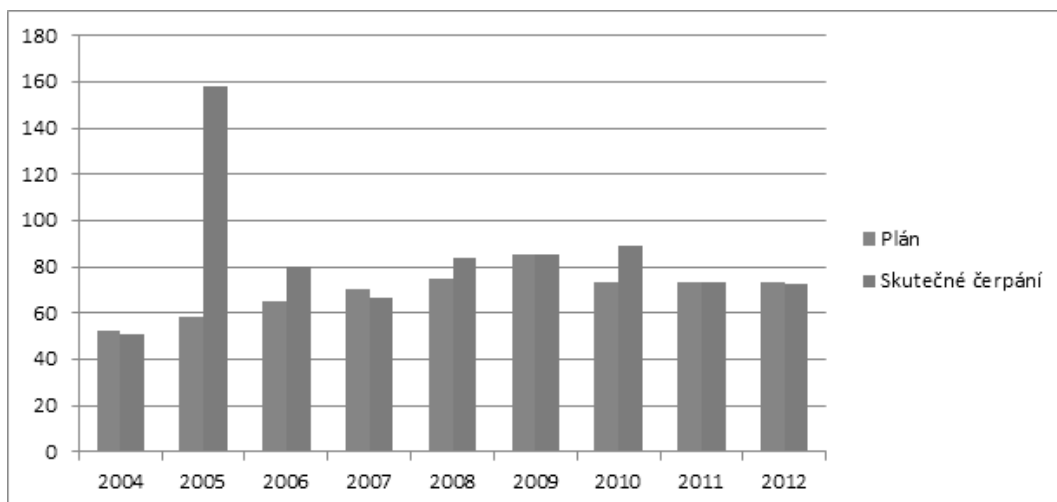
Zdroj: Humanitární pomoc ČR v souvislosti se Sýrií. Dostupné z:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/humanitarni_pomoc_cr_v_souvislosti_s.html

18. příloha - Humanitární pomoc ČR vykazovaná dle metodologie DAC/OECD (v mil. Kč)

Zdroj: MZV: Informace o ZRS ČR za léta 2010, 2011 a 2012

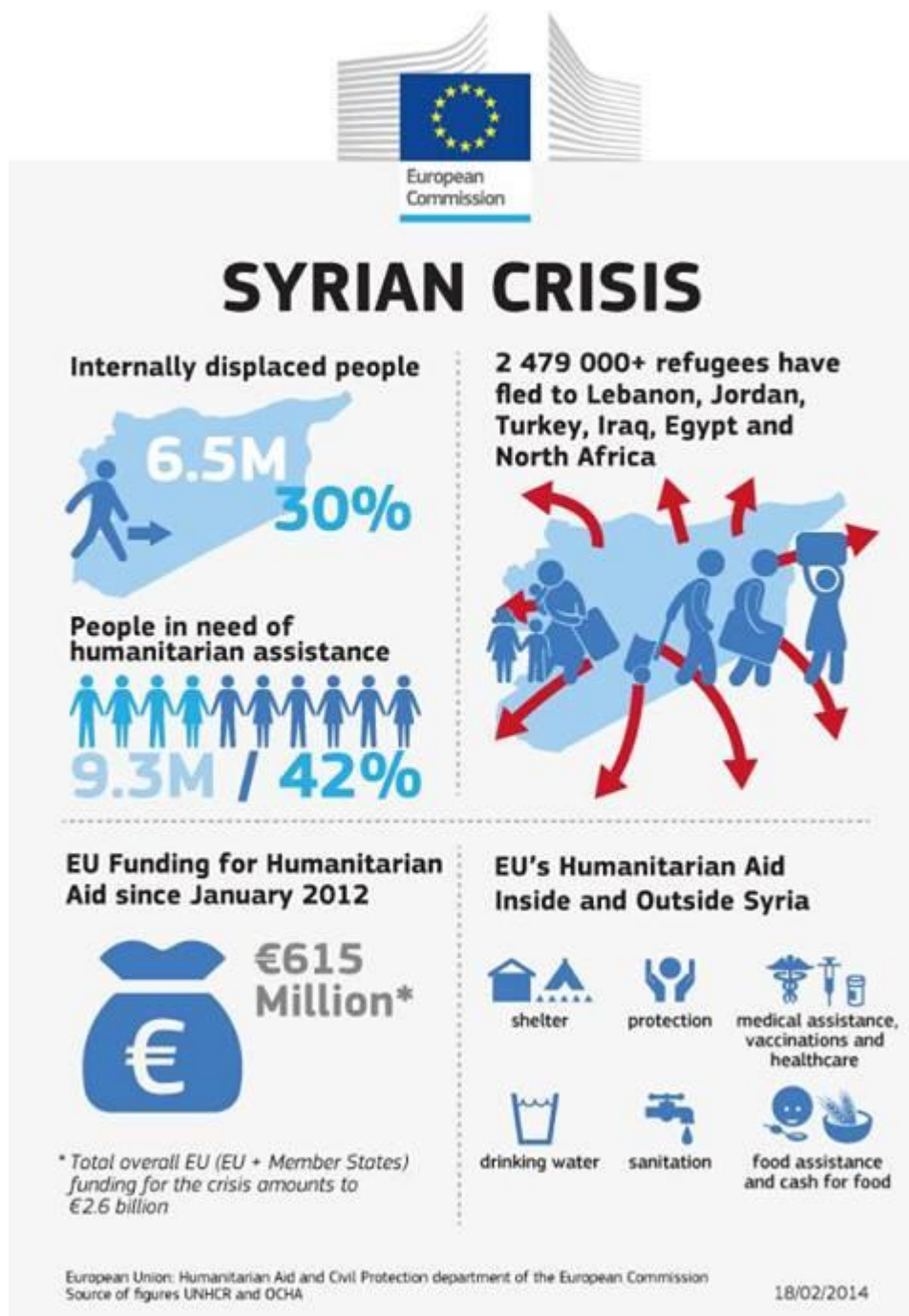
19. příloha - Plánované a skutečné čerpání prostředků na humanitární pomoc v gesci MZV (v mil. Kč)

Zdroj: MZV: Humanitární pomoc ČR v letech 2004 až 2012

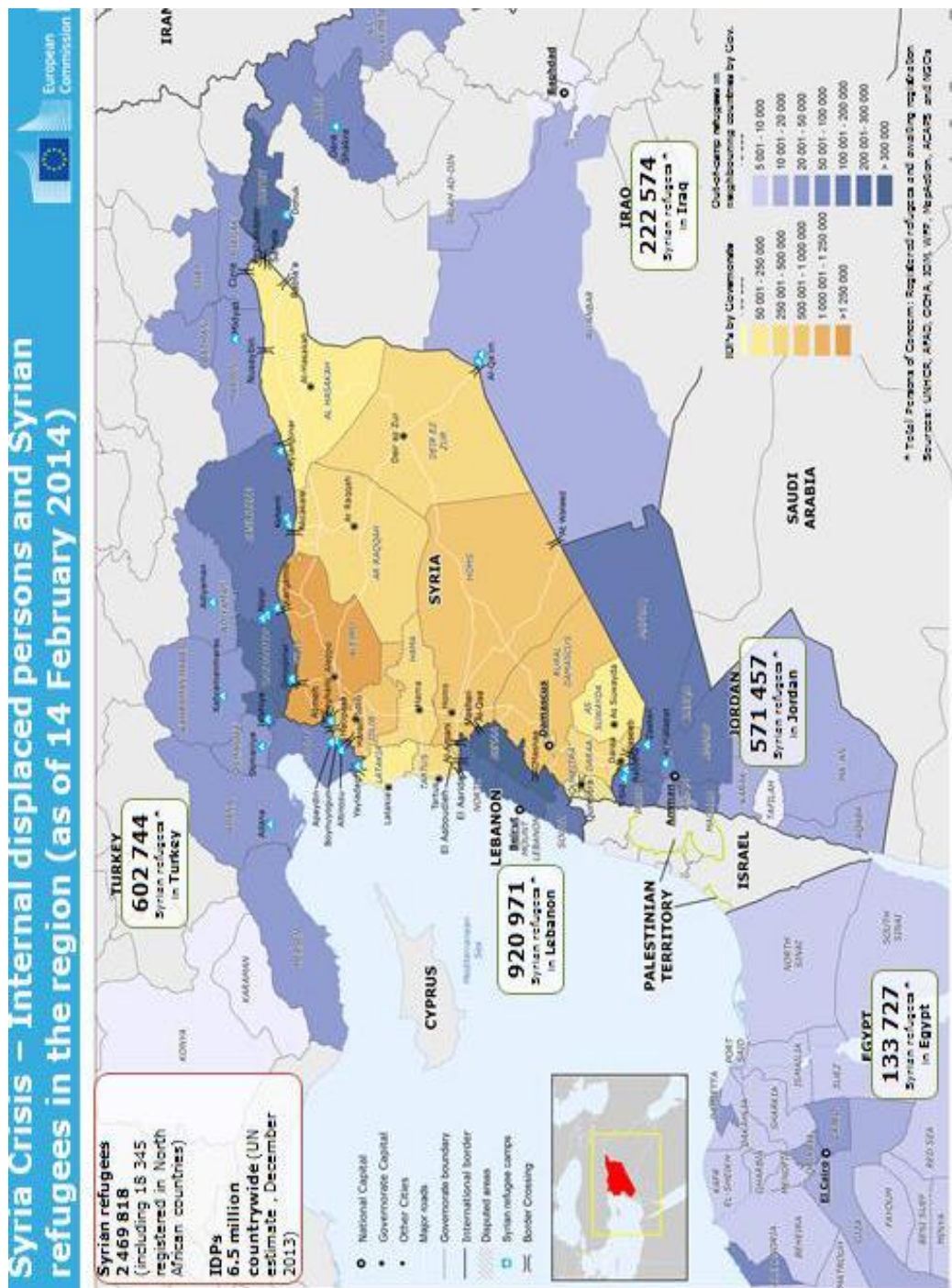
Sýrie

20. příloha - Přehled krize v Sýrii

Zdroj: ECHO Factsheet. European Commission. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria_en.pdf

21. příloha - Krize v Sýrii – vnitřní vysídlení osob a syrští uprchlíci v oblasti (stav k 14. únoru 2014)

Zdroj: Syria Crisis. ECHO factsheet. European Commission. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria_en.pdf